

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
кафедра міжнародних відносин та суспільних комунікацій

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ
АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА СКЛАДОВА
ПРОБЛЕМИ

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав:
студент 6 курсу, 603 групи
Мокрицький Ніколас Іванович

Керівник:
кандидат філософських наук,
доцент: Струтинський В.Є.

Рецензент:
кандидат філософських наук,
доцент

До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол №_____ від _____ 2024 р.
Зав. кафедрою _____ проф. Макар В.Ю.

Чернівці – 2024

Анотація

У даній кваліфікаційній роботі досліджується розвиток українсько-польських відносин у контексті агресії росії проти України, акцентується увага на міжнародно-правових аспектах цієї проблеми. Розглядаються історичні, політичні та безпекові чинники, які вплинули на формування сучасної українсько-польської співпраці. У роботі аналізується динаміка змін у відносинах між Україною та Польщею після початку російської агресії, зокрема в аспекті підтримки з боку Польщі на міжнародному рівні та зміцнення оборонного партнерства.

Особлива увага приділяється аналізу міжнародно-правових механізмів, що забезпечують співпрацю між двома країнами, а також ключовим аспектам польської допомоги Україні в умовах військової агресії. У дослідженні розглядаються перспективи подальшого розвитку двосторонніх відносин в умовах сучасних викликів та загроз міжнародної безпеки.

Ключові слова: Україна, Польща, агресія Росії, міжнародне право, безпека, двосторонні відносини.

Resume

This qualification paper explores the development of Ukrainian-Polish relations in the context of Russia's aggression against Ukraine, focusing on the international legal aspects of this issue. The study examines the historical, political, and security factors that have influenced the formation of modern Ukrainian-Polish cooperation. The paper analyzes the dynamics of changes in the relations between Ukraine and Poland since the beginning of the Russian aggression, particularly regarding Poland's support at the international level and the strengthening of defense partnership.

Special attention is given to the analysis of international legal mechanisms that ensure cooperation between the two countries, as well as key aspects of Polish assistance to Ukraine in the context of military aggression. The research also considers the prospects for further development of bilateral relations in the face of current challenges and threats to international security.

Key words: Ukraine, Poland, Russia's aggression, international law, security, bilateral relations.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Мокрицький Н.І.
(підпис)

Зміст

Зміст	3
Вступ	5
Розділ 1. Історичний контекст українсько-польських відносин.....	10
1. Взаємодія України та Польщі у міжнародних організаціях	10
2. Вплив історичної спадщини на сучасні українсько-польські відносини	16
3. Політичні та правові аспекти двосторонніх відносин до 2014 року	27
Розділ 2. Російська агресія проти України та її вплив на українсько-польські відносини.....	41
1. Реакція Польщі на анексію Криму та початок військових дій на Донбасі	41
Розділ 3. Перспективи українсько-польського співробітництва в умовах триваючого конфлікту	57
1. Роль Польщі у підтримці української державності	57
1. Спільні проекти в економічній та інфраструктурній сферах.....	74
Висновки	94
Список використаних джерел.....	97

Вступ

Українсько-польські відносини відіграють ключову роль у забезпеченні регіональної безпеки та стабільності в Центральній та Східній Європі. Ці відносини, які мають глибоке історичне коріння та багатоаспектний характер, зазнали суттєвих змін та посилилися після російської агресії проти України у 2014 році. Після початку збройного конфлікту на сході України, окупації Криму та інших українських територій Російською Федерацією, українсько-польські відносини набули ще більшого значення, як у контексті двостороннього співробітництва, так і в ширшому контексті міжнародних відносин. Особливо важливою стає міжнародно-правова складова цієї проблеми, яка визначає основні засади та механізми співпраці між Україною та Польщею в умовах тривалої збройної агресії та порушень суверенітету України.

Одним із ключових складових розвитку українсько-польських відносин є співпраця у сфері безпеки та оборони, що стало ще більш актуальним після 2014 року. Польща, будучи членом НАТО і Європейського Союзу, відіграє важливу роль у підтримці України на міжнародній арені. Ця підтримка включає постачання військової допомоги, зокрема зброї та військового спорядження, а також надання технічної допомоги для реформування української армії. Польща також бере активну участь у підготовці українських військовослужбовців та забезпечує дипломатичну підтримку України на міжнародних форумах, таких як ООН, ЄС та НАТО. Ці дії ґрунтуються на низці міжнародно-правових документів, включаючи Статут ООН, різні міжнародні договори та угоди про військове співробітництво, які забезпечують легітимність і структуру для такої співпраці.

Польща також займає активну позицію щодо санкційної політики проти Росії, яка була запроваджена міжнародним співтовариством у відповідь на анексію Криму та агресію на Донбасі. Польща послідовно підтримує та ініціює посилення санкційного тиску на Росію, що є важливим інструментом у стримуванні російської агресії. Ця підтримка демонструє солідарність

Польщі з Україною у протидії порушенням міжнародного права та підкреслює її готовність діяти як активний учасник міжнародних зусиль щодо забезпечення безпеки в Європі. Важливим аспектом цієї підтримки є спільні заяви та декларації, прийняті на рівні ООН, Європейського Союзу та інших міжнародних організацій, які зміцнюють позицію України та засуджують агресивні дії Росії.

Окрім військової та дипломатичної підтримки, у відносинах між Україною та Польщею з'являється новий важливий вимір – енергетична безпека. Польща, розуміючи стратегічну вразливість України через її залежність від постачання російських енергоносіїв, активно підтримує зусилля з диверсифікації постачань енергоносіїв до України. Це включає розвиток інфраструктури для постачання газу та інших енергоносіїв з альтернативних джерел, що дозволяє зменшити залежність України від російського газу і, таким чином, зміцнює її енергетичну незалежність. Ця підтримка ґрунтується на відповідних міжнародно-правових домовленостях та угодах між Україною та Польщею, які закладають основи для стабільного та безпечного постачання енергоресурсів.

Значення українсько-польського співробітництва у контексті російської агресії проявляється і в активізації співпраці у сфері прав людини. Польща є однією з перших країн, яка засудила порушення прав людини на окупованих територіях України, зокрема в Криму та на Донбасі, і активно підтримує всі міжнародні ініціативи, спрямовані на притягнення Росії до відповідальності за ці порушення. Польща активно виступає на захист прав українських громадян, які стали жертвами російської агресії, і підтримує створення міжнародних механізмів захисту цих прав. Ця підтримка виражається у спільних заявах на рівні міжнародних правозахисних організацій, таких як Рада Європи та ООН, а також у конкретних ініціативах, спрямованих на допомогу постраждалим від конфлікту.

Окрім цього, важливою частиною українсько-польських відносин у контексті російської агресії є гуманітарна співпраця. Польща надає значну

гуманітарну допомогу Україні, особливо для внутрішньо переміщених осіб, які постраждали від конфлікту. Ця допомога включає не лише матеріальну підтримку, але й медичну допомогу, психологічну підтримку та інші форми допомоги, необхідні для підтримки тих, хто зазнав наслідків війни. Гуманітарна допомога Польщі координується через міжнародні організації, такі як Червоний Хрест та інші гуманітарні агентства, і ґрунтується на принципах міжнародного гуманітарного права. Це підкріплюється відповідними договорами та угодами між двома країнами, що забезпечують правові рамки для надання цієї допомоги.

Актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи та рівень її наукової розробки обумовили **мету** даного дослідження, яка полягає у проведенні аналізу розвитку українсько-польських відносин в умовах російської агресії проти України, та міжнародно-правової складової цієї проблеми.

Поставлена мета передбачає вирішення наступних **завдань**:

1. Прослідкувати розвиток сучасних українсько-польських відносин, через призму історичних подій, які вплинули на формування сучасного політичного діалогу між країнами.
2. Визначити політичні та правові механізми, які використовувались у розвитку двосторонніх відносин до 2014 року, зокрема укладені угоди та домовленості.
3. Дослідити основні напрямки співпраці у культурній та науковій сферах між Україною та Польщею, зокрема проєкти, що сприяють глибшому взаєморозумінню.
4. Проаналізувати поточні виклики, з якими зустрічаються обидві країни у своїх відносинах, зокрема під впливом російсько-української війни та геополітичні зміни в регіоні, та оцінити вплив цих викликів на співпрацю України та Польщі на міжнародній арені.

Об'єктом дослідження є українсько-польські відносини в умовах російської агресії проти України, з акцентом на міжнародно-правову складову цієї проблеми.

Предметом дослідження є міжнародно-правова складова розвитку українсько-польських відносин у контексті російської агресії, включаючи аналіз правової бази, механізмів співпраці та впливу цих відносин на міжнародну безпеку.

Методи дослідження включають аналіз міжнародних договорів і угод, огляд нормативно-правової бази, порівняльний аналіз санкційної політики, аналіз правозахисної діяльності та гуманітарної допомоги. Джерельна база дослідження включає міжнародні договори та угоди між Україною та Польщею, документи Європейського Союзу та НАТО, аналітичні матеріали міжнародних організацій, офіційні заяви урядів України та Польщі, а також наукові праці, що аналізують українсько-польські відносини у контексті російської агресії.

Структура роботи починається з дослідження історичного контексту українсько-польських відносин, включаючи взаємодію України та Польщі в рамках міжнародних організацій, таких як ООН, ЄС, НАТО, а також інших багатосторонніх форматів, де обидві країни активно співпрацюють для вирішення регіональних і глобальних викликів. Далі аналізується вплив історичної спадщини на сучасні українсько-польські відносини, зокрема складні моменти в історії обох країн, які впливають на формування сучасних відносин, особливо питання історичної пам'яті та його роль у прийнятті політичних рішень. Окремо розглядаються політичні та правові аспекти двосторонніх відносин між Україною та Польщею до початку російської агресії у 2014 році, зокрема підписання ключових угод, розвиток політичного діалогу та співпраці. Наступна частина роботи присвячена аналізу впливу російської агресії проти України на українсько-польські відносини. Описується офіційна реакція Польщі на анексію Криму та початок військових дій на Донбасі, включаючи політичні заяви, дипломатичні кроки та участь

Польщі в міжнародних санкційних ініціативах проти Росії. Особлива увага приділяється розвитку співпраці між Україною та Польщею після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну у 2022 році, включаючи військову допомогу, дипломатичну підтримку та спільні зусилля щодо протидії російській агресії. Аналізуються міжнародно-правові аспекти та оцінки польської підтримки України, зокрема в контексті міжнародного права, зобов'язань у рамках НАТО та ЄС, а також участі Польщі у міжнародних правозахисних ініціативах. Остання частина роботи зосереджується на перспективах українсько-польського співробітництва в умовах триваючого конфлікту. Розглядається роль Польщі як стратегічного партнера України, зокрема її дипломатична підтримка на міжнародній арені, ініціативи щодо відновлення суверенітету України та забезпечення територіальної цілісності. Аналізуються правові основи та механізми надання Польщею гуманітарної та військової допомоги Україні, включаючи міжнародні угоди, двосторонні договори та інші юридичні акти, що регулюють цю співпрацю. Крім того, досліджуються перспективи спільних українсько-польських проектів у сферах економіки та інфраструктури, які можуть сприяти стабілізації ситуації в Україні, розвитку економіки та зміцненню співпраці між двома країнами. Робота завершується висновками, де підсумовуються основні результати дослідження, робляться висновки щодо розвитку українсько-польських відносин в умовах російської агресії та їх міжнародно-правової складової, а також пропонуються рекомендації для подальшого зміцнення співпраці між Україною та Польщею. У кінці роботи наводиться список використаних джерел, що включає літературу та документи, які були використані у процесі підготовки дослідження.

Кваліфікаційна робота складається зі Вступу, 3-х розділів з підрозділами, Висновків, списку використаних джерел. Загальна кількість сторінок 108, з них основної частини – 93.

Розділ 1. Історичний контекст українсько-польських відносин

1. Взаємодія України та Польщі у міжнародних організаціях

Відносини між Україною та Польщею завжди мали важливе стратегічне значення для обох країн та регіону в цілому. Історично ці дві держави мають спільні корені, культурні зв'язки та взаємні впливи, що сформували основу для тісної співпраці у різних сферах. Зі здобуттям Україною незалежності у 1991 році, українсько-польські відносини набули нового імпульсу, відображаючи прагнення обох країн до інтеграції в європейські та євроатлантичні структури, забезпечення безпеки та стабільності в регіоні, а також сприяння економічному зростанню та розвитку демократичних інститутів.

Після політичних трансформацій кінця 1980-х років, коли Польща стала першою країною Центральної та Східної Європи, що перейшла до демократії, відносини з Україною стали ключовим елементом в європейській політиці. Польща, яка сама нещодавно переживала складний перехідний період, зрозуміла важливість підтримки сусідньої держави у її прагненні до суверенітету, демократизації та євроінтеграції. Цей взаємний інтерес до стабільності та процвітання регіону створив сприятливі умови для розвитку глибокої та всебічної співпраці між Україною та Польщею[1].

Співпраця двох країн у міжнародних організаціях стала невід'ємною частиною їхньої зовнішньої політики, дозволяючи їм ефективно просувати спільні інтереси на глобальній арені. Участь у таких структурах, як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), Європейський Союз (ЄС) та Північноатлантичний альянс (НАТО), забезпечує платформу для координації дій, обміну досвідом та ресурсами, а також посилення ролі обох країн у міжнародних процесах.

Особливої ваги набули українсько-польські відносини у світлі сучасних викликів, зокрема російської агресії проти України, яка почалася у 2014 році.

У цей складний період Польща виступила надійним союзником України, надаючи підтримку у військовій сфері, енергетичній безпеці, гуманітарній допомозі та дипломатичних зусиллях на міжнародній арені. Ця підтримка не лише зміцнила двосторонні відносини, але й сприяла зміцненню позицій України в європейському та світовому контексті.

Крім того, культурна та наукова співпраця між Україною та Польщею сприяє глибшому взаєморозумінню та зміцненню міжнародних зв'язків. Спільні програми обміну, наукові дослідження та культурні проекти створюють основу для сталого розвитку та взаємної підтримки в різних сферах життя.

Взаємодія України та Польщі в міжнародних організаціях має глибоке історичне підґрунтя та охоплює широкий спектр політичних, економічних, безпекових і культурних аспектів співробітництва. Ці взаємини, що формувалися в умовах значних політичних трансформацій наприкінці 1980-х років у Центральній та Східній Європі, були наслідком загальної тенденції до демократизації і утвердження суверенітету в регіоні. Важливим рушієм цього процесу стало посилення демократичних сил у Польщі після перемоги «Солідарності» і приходу до влади демократичних політичних еліт у 1989 році. Цей період відзначився активним прагненням Польщі налагодити відносини з Україною на нових, демократичних засадах[2].

Перші кроки у розвитку сучасних українсько-польських відносин були зроблені восени 1989 року, коли до Києва прибула група польських парламентарів для участі в установчому з'їзді Народного Руху України. Це було знаковою подією, яка символізувала початок нової ери у відносинах між двома країнами, базованої на підтримці національно-демократичних сил України, що прагнули до незалежності та демократичних

реформ. Ця підтримка Польщі, яка сама перебувала на шляху до демократії, стала важливим фактором у подальшому зміцненні відносин між двома державами. У жовтні 1990 року відбувся офіційний візит міністра закордонних справ Польщі Кшиштофа Скубишевського до Києва, під час якого було

підписано декларацію про добросусідські відносини між Українською РСР та Республікою Польща. Ця декларація закріпила прагнення обох сторін утвердити нові, добросусідські відносини на основі міжнародного права, суверенної рівності, непорушності кордонів та невтручання у внутрішні справи кожної з країн. Декларація також включала зобов'язання щодо поваги прав людини і захисту національних меншин. Цей документ став важливою основою для подальшої співпраці між Україною та Польщею на міжнародній арені, зокрема в рамках таких організацій, як ООН, ОБСЄ, Європейський Союз і НАТО[3].

Польща була однією з перших країн, яка визнала державну незалежність України після розпаду Радянського Союзу. 2 грудня 1991 року Польща офіційно визнала незалежність України, ставши першою державою у світі, яка зробила цей крок. Це рішення стало важливим політичним сигналом для інших держав і міжнародного співтовариства, підтвердивши рішучість Польщі підтримувати нові незалежні держави, що утворилися на пострадянському просторі. Визнання незалежності України з боку Польщі закріпило її позицію як стратегічного партнера України на міжнародній арені і відкрило шлях до офіційного встановлення дипломатичних відносин, що відбулося 8 січня 1992 року.

Важливим кроком у розвитку українсько-польських відносин стало підписання в травні 1992 року міждержавної угоди про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. Цей документ заклав основи для активної співпраці між двома країнами на міжнародній арені і визначив пріоритетні напрями взаємодії, зокрема у сфері безпеки, захисту прав людини і підтримки національних меншин. Угода також передбачала розвиток економічних і культурних зв'язків між країнами, що мало на меті зміцнити їхню взаємодію на довгостроковій основі[4].

Одним із ключових напрямів співпраці між Україною та Польщею стало питання підтримки європейських та євроатлантичних прагнень України. З початку 1990-х років Польща почала відігравати важливу роль

посередника між Україною та західними структурами, такими як Європейський Союз і НАТО. Ця співпраця стала особливо помітною після підписання у березні 1994 року Декларації міністрів закордонних справ України та Польщі про принципи формування українсько-польського партнерства. У цій декларації було вперше на міждержавному рівні оголошено про стратегічне значення українсько-польських відносин, що стало важливим кроком на шляху до зміцнення співпраці між двома країнами[5].

Польща не лише декларувала свою підтримку європейських і євроатлантичних прагнень України, але й активно лобювала інтереси України в європейських інституціях. Після вступу Польщі до Європейського Союзу у 2004 році вона стала важливим адвокатом України на європейській арені. Польща взяла на себе роль активного прихильника євроінтеграційних прагнень України, надаючи їй підтримку у реалізації реформ і зближенні з європейськими стандартами. Це включало допомогу у впровадженні європейських норм і стандартів, що було необхідним для наближення України до членства в ЄС. Польща також брала активну участь у підготовці та реалізації різних програм технічної і фінансової допомоги, спрямованих на підтримку реформ в Україні.

Особливо важливим інструментом співпраці між Україною та Польщею стала ініціатива «Східне партнерство», яку Польща разом зі Швецією запропонувала у 2008 році. Ця ініціатива була спрямована на поглиблення співпраці між Європейським Союзом та країнами Східного партнерства, включаючи Україну, і мала на меті підтримку реформ, демократії та верховенства права. «Східне партнерство» стало важливим механізмом для інтеграції України у європейський простір, надаючи можливість для посилення економічної, політичної і соціальної взаємодії між Україною та ЄС[6].

Українсько-польська співпраця у міжнародних організаціях також охоплює питання безпеки, які стали особливо актуальними у контексті

російської агресії проти України, що розпочалася у 2014 році. Польща, як член НАТО, активно підтримує інтеграційні прагнення України до Альянсу, надаючи їй політичну підтримку, а також допомогу в реформуванні сектору безпеки і оборони. Важливою віхою на цьому шляху стала офіційна декларація України про курс на інтеграцію до НАТО у 2002 році. Польща стала одним із найважливіших партнерів України в цьому процесі, надаючи підтримку в підготовці українських військовослужбовців, проведенні навчань у рамках програм НАТО та сприянні у адаптації українських збройних сил до стандартів Альянсу.

Питання енергетичної безпеки також займає важливе місце в українсько-польських відносинах. Польща, усвідомлюючи стратегічну важливість енергетичної незалежності, активно підтримує зусилля України щодо диверсифікації постачання енергоносіїв та зменшення залежності від російського газу. Це питання стало ключовим у двосторонніх відносинах, особливо в контексті транзиту енергоносіїв через українську територію до Європи. Польща виступає за розвиток інфраструктури, яка дозволяє постачати газ з альтернативних джерел, зокрема через Польщу до України, що є важливим кроком на шляху до забезпечення енергетичної безпеки в регіоні[7].

Українсько-польська співпраця в міжнародних організаціях також охоплює питання захисту прав людини і національних меншин. В обох країнах діє велика кількість двосторонніх угод та міжнародних декларацій, які закріплюють зобов'язання обох сторін щодо забезпечення прав української меншини в Польщі та польської меншини в Україні. Польща активно підтримує ініціативи, спрямовані на захист прав людини в Україні, особливо в умовах російської агресії. Після початку конфлікту на сході України Польща взяла на себе роль одного з ключових міжнародних партнерів, які виступають на захист прав українських громадян, що постраждали внаслідок конфлікту. Польща також підтримує створення

міжнародних механізмів захисту прав людини, спрямованих на забезпечення дотримання прав на окупованих територіях України.

Співпраця України та Польщі у рамках міжнародних організацій, таких як ООН і ОБСЄ, охоплює широкий спектр питань, включаючи мирне врегулювання конфліктів, захист прав людини та забезпечення міжнародної безпеки. Польща відіграє важливу роль у міжнародних зусиллях, спрямованих на вирішення конфлікту на сході України. Вона підтримує дипломатичні ініціативи, бере участь у міжнародних миротворчих місіях та активно виступає на підтримку України на міжнародній арені. Важливим аспектом цієї співпраці є участь Польщі у моніторингових місіях ОБСЄ, які займаються спостереженням за дотриманням режиму припинення вогню та забезпеченням безпеки цивільного населення в зоні конфлікту.

Крім того, Польща активно залучена до гуманітарних ініціатив, спрямованих на допомогу постраждалим від конфлікту на сході України. Польща надає гуманітарну допомогу, включаючи медичну та матеріальну підтримку, тимчасовим переселенцям, а також бере участь у міжнародних програмах, спрямованих на відновлення інфраструктури та соціальної сфери в постраждалих регіонах України. Ця допомога здійснюється в рамках міжнародних ініціатив, таких як ООН та Червоний Хрест, і є важливим внеском у подолання наслідків гуманітарної кризи, викликаной конфліктом.

Українсько-польська співпраця в міжнародних організаціях також включає культурну і наукову співпрацю. Обидві країни активно співпрацюють у сфері освіти, науки та культури, зокрема через спільні програми обміну, наукові дослідження та культурні проекти. Ця співпраця сприяє зміцненню культурних зв'язків між народами України та Польщі, а також створенню сприятливих умов для розвитку міжкультурного діалогу. Співпраця між Україною та Польщею в міжнародних організаціях демонструє високий рівень партнерства, заснованого на спільних цінностях, історичних зв'язках та стратегічних інтересах. Від початку незалежності України Польща виступає одним із найбільш надійних союзників, активно

підтримуючи її інтеграційні прагнення, реформування та забезпечення безпеки. Ця співпраця охоплює широкий спектр сфер, включаючи політику, економіку, безпеку, енергетику, права людини та культуру, що свідчить про всебічний підхід до зміцнення двосторонніх відносин.

Особливої значущості набули спільні зусилля у контексті сучасних геополітичних викликів, таких як російська агресія, яка висвітлює необхідність єдності та взаємної підтримки між партнерами. Польща не лише надає Україні матеріальну та політичну підтримку, але й активно лобіює її інтереси на міжнародній арені, сприяючи створенню сприятливих умов для євроінтеграції та підвищення статусу України в глобальних структурах.

Крім того, культурна та наукова співпраця сприяє зміцненню міжнародних зв'язків, поглибленню взаєморозуміння та взаємоповаги між народами України та Польщі. Спільні проекти, обміни та дослідження створюють основу для довгострокового партнерства, яке виходить за межі політичних та економічних інтересів, сприяючи гармонійному розвитку сусідніх країн.

У підсумку, українсько-польська співпраця в міжнародних організаціях є прикладом успішного партнерства, яке не лише сприяє зміцненню двосторонніх відносин, але й відіграє ключову роль у формуванні стабільної та безпечної європейської спільноти. Спільні зусилля України та Польщі є важливим чинником у побудові нової архітектури безпеки та розвитку в Центральній та Східній Європі, забезпечуючи підтримку України в її прагненні до інтеграції в європейські та євроатлантичні структури.

2. Вплив історичної спадщини на сучасні українсько-польські відносини

У посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи, зокрема Польщі та Україні, дискусії навколо історичної пам'яті мають особливе значення, впливаючи на суспільне життя та політичні процеси. Системні трансформації останніх десятиліть докорінно змінили підходи до розуміння

історичного минулого, що було спільним для країн із комуністичним досвідом. Це актуалізувало питання вивчення спільної історії та формування колективної пам'яті, що стали важливими аспектами у формуванні національної ідентичності нових держав, таких як Польща та Україна.

Історична спадщина продовжує відігравати значну роль у міжнародних відносинах між країнами з конфліктною історією. Взаємини між Україною та Польщею є прикладом того, як історичні події минулого впливають на сучасний політичний, соціальний та культурний діалог. Історична пам'ять, що стала ключовим елементом національної ідентичності, визначає внутрішню та зовнішню політику обох країн. Події, такі як Волинська трагедія 1943 року, залишили глибокий слід у свідомості обох народів, утворивши стереотипи та міфи, які ускладнюють сучасні українсько-польські відносини. Волинський дискурс, пов'язаний з масовими вбивствами польського населення українськими націоналістами, залишається болючою темою, що перешкоджає примиренню та співпраці між двома країнами.

Слід зазначити, що на момент здобуття незалежності як Польщею, так і Україною, рівень патріотичних настроїв у цих країнах був порівняно низьким. Історичні місця пам'яті, які могли б стати основою для формування нової національної ідентичності чи спільної національної свідомості, залишалися або замовчуваними, або зовсім невідомими. Відсутність розвинутої національної колективної пам'яті була пов'язана з попереднім радянським етапом історичного розвитку. Тому цілком логічно, що в українському та польському національних середовищах виникло сильне, а іноді навіть гіпертрофоване прагнення дати відповіді на складні питання історичного минулого, яке в багатьох аспектах є спільним для обох народів. Можна стверджувати, що ні українська, ні польська нації ніколи не розвивалися окремо або без взаємного впливу. Два народи, які проживали поруч, мають багатовікову історію співіснування, яка досі відгукується у їхній свідомості та формує їхні відносини[8].

Не є секретом, що спільні сторінки історії, які часто супроводжувалися непростими міжнаціональними взаєминами, нерідко ставали каменем спотикання в українсько-польських відносинах. Це цілком зрозуміло, враховуючи майже 700-річне спільне минуле, протягом якого обидва народи переживали періоди як мирного співіснування, так і численних конфліктів, непорозумінь та відвертої ворожнечі. Більшу частину своєї історії українці та поляки перебували у складі одних і тих самих держав, таких як Перша та Друга Речі Посполиті, Австро-Угорська та Російська імперії. Обидва народи зазнали жорстокого міжнаціонального протистояння під час Другої світової війни, а також пережили складнощі соціалістичного будівництва, тоталітарного режиму, кризу розпаду комуністичної системи і пошуки нової моделі постсоціалістичного розвитку[9].

Цей спільний історичний досвід часом зближував, а часом віддаляв українців та поляків. Спільна історична спадщина, при цьому, породила власні національні історичні наративи, що призвели до виникнення численних суспільних стереотипів і міфів, які продовжують впливати на сучасні двосторонні відносини. У нинішній історичній дискусії між Україною та Польщею можна спостерігати, що державна політика щодо національної історичної пам'яті залишається важливим і дієвим механізмом, який здатен формувати міжнаціональні, політичні та соціальні взаємини. Як свідчить недавній досвід міждержавних відносин, історична пам'ять може виступати як засобом примирення, так і приводом до нових конфліктів. Це пов'язано з тим, що сучасні українсько-польські відносини, на жаль, ще не змогли повністю подолати і відкинути всі негативні стереотипи, закорінені в свідомості обох народів, що також відмітив Стрільчук.

Основні причини такого стану справ можна звести до кількох ключових факторів. По-перше, глибоко укорінений у свідомості старшого покоління синдром упередженості, який важко переламати без зміни поколінь. По-друге, усталений негативний стереотип українця в Польщі підтримується різноманітними радикальними групами, такими як «кресові» організації в

Перемишлі, а також деякими публікаціями у пресі. По-третє, існує певна недовіра до щирих намірів іншої сторони у зміцненні співпраці та дружніх відносин. Нарешті, слід зазначити, що Польща не завжди розглядала Україну як економічного чи культурного партнера; Польща традиційно орієнтувалася на захід, а не на схід. Окрім цього, політичні заяви польської еліти в період з 2013 по 2016 роки загострили історичні питання, що спричинило додаткове напруження у сприйнятті спільної історії, особливо подій Другої світової війни на Волині, як зазначив Стрільчук.

Щоб ілюструвати проблематику історичної пам'яті в сучасних українсько-польських відносинах, варто зосередитися на останньому пункті, адже саме нещодавні висловлювання польської політичної еліти значною мірою вплинули на зміну суспільної думки поляків щодо українців. Липень 2016 року увійшов в історію українсько-польського діалогу як період розчарувань і втрати надії на досягнення порозуміння. 22 липня Сейм Республіки Польща прийняв резолюцію, якою встановив 11 липня Днем пам'яті поляків, жертв геноциду, вчиненого ОУН-УПА[10]. Це рішення фактично перекреслило всі зусилля науковців та політичних еліт двох країн, докладені за чверть століття, і змусило українських істориків констатувати поразку у діалозі. Ярослав Грицак, коментуючи цю подію, зізнався, що ця поразка є особистою, але закликав не опускати руки, наголошуючи, що вони програли битву, але не війну, яка триватиме довго[11].

Для українського суспільства таке рішення польського Сейму стало справжнім шоком, особливо враховуючи, що за нього проголосували 442 депутати, жоден не був проти, і лише 10 утрималися. Це фактично анулювало всі попередні досягнення у сфері узгодження трактування спільної історії, включаючи багаторічний діалог науковців, спільні заяви президентів, зокрема «До порозуміння і єднання» від 21 травня 1997 року, а також відкриття меморіалів на Волині та у Львові за участю президентів України та Польщі, про що казав Олександр Доброжанський. Всі ці зусилля, на жаль, виявилися марними в умовах сучасного загострення історичних конфліктів.

Польща в пострадянський період була не просто сусідньою державою чи торговельним партнером України, але й стала стратегічним партнером, що означає поглиблення і розширення співпраці в політичній, економічній і гуманітарній сферах. Однак, саме гуманітарна сфера в останні роки стала найбільш проблемною у двосторонніх відносинах. Першим тривожним сигналом стала заява Сейму Республіки Польща в червні 2013 року, яка засвідчила, що очікування української сторони на вирішення суперечок щодо подій на Волині 1943-1944 років були марними. Ця проблема ще більше загострилася в липні 2016 року, коли резолюція польського парламенту викликала різку критику з боку української громадськості, наголошував Стрільчук.

Аналіз подій останніх років підтверджує, що проблеми історичної пам'яті в українсько-польських стосунках загострюються і негативно впливають на двосторонні відносини. Першим прикладом є так звані «війни на могилах» – акти вандалізму щодо місць національної пам'яті. Знищення та осквернення пам'ятників і меморіалів на території Польщі та України стали тривожним показником того, що історичні суперечки перейшли в площину відкритого протистояння[12].

Другим прикладом є вихід на польські екрани скандального фільму Войцеха Смажовського «Волинь» восени 2016 року. Цей фільм, який однобічно і викривлено відображає події Другої світової війни на Волині, став ще одним кроком до загострення українсько-польських відносин. Прем'єра фільму викликала різко негативну реакцію української громадськості, що лише підкреслило проблеми в трактуванні спільної історії[13].

Третім прикладом є напади на українців у Польщі, зокрема на студентів та заробітчан. Одним з таких випадків стало побиття українських студентів у Жешуві у січні 2017 року, коли місцеві жителі накинулися на молодих українців, звинувачуючи їх у підтримці українського націоналізму. Ці події

свідчать про зростаючу напруженість у суспільстві, що підживлюється історичними суперечками[14].

Четвертим прикладом є обстріл Генерального консульства Республіки Польща в Луцьку в березні 2017 року. Цей інцидент, який широко висвітлювався в медіа, став ще одним підтвердженням того, що треті сили намагаються використати історичні суперечки для загострення українсько-польських відносин[15].

Найбільшою історичною проблемою в спільній польсько-українській історії є Волинська трагедія 1943 року. Далі буде детальніше розглянуто її вплив на відносини між державами.

Асиметрія у сприйнятті історичних подій між Україною та Польщею, особливо стосовно Волині-43, виразно проявляється в політичних наративах, пов'язаних із подіями 1943 року, коли українські націоналісти здійснили етнічну чистку польських цивільних осіб на територіях, які вони вважали українськими. Польська сторона трактує ці масові вбивства як геноцид, тоді як українська розглядає їх як частину військових дій, у яких злочини не були масовими і мали характер відповідних дій з боку поляків. Це дослідження зосереджене на поясненні розбіжностей у поглядах України та Польщі на ці події та аналізі їхнього впливу на міждержавний діалог[16].

Аналіз мовних актів, що складають волинський дискурс, показує різницю в тому, як ця тема функціонує в Україні та Польщі. Волинський дискурс, хоча і не був частиною сучасного українсько-польського діалогу на початку його формування в 1991 році, з часом став домінуючим, перешкоджаючи досягненню добросусідських відносин. Це сталося через відсутність спільної перспективи на трагічні події минулого. Наративи навколо Волині-43 показують, що етнічні стереотипи досі залишаються важким тягарем для політичної та соціальної комунікації між Україною та Польщею.

Волинський дискурс, де події Волині-43 в Польщі сприймаються як акт геноциду, здійснений українськими націоналістами, викликає значну увагу.

Ці події, що призвели до масових вбивств понад 100 000 поляків, стали предметом суперечок і політизації в обох країнах. У відповідь на дії українських націоналістів польська Армія Крайова організувала оборону польських поселень, що також призвело до злочинів проти українського населення, внаслідок яких загинуло близько 10 000 українців. Цей дискурс і досі перешкоджає розвитку конструктивного українсько-польського діалогу. Хоча кримінальний характер польських дій визнається в польській історичній пам'яті, в офіційних політичних наративах ці події часто описуються лише коротко. В українській історіографії питання відповідальності за ці злочини також є складним і часто описується як "конфлікт" між Армією Крайовою та УПА або як "українсько-польська війна"[17].

Радикальні розбіжності в поглядах на волинський дискурс між Польщею та Україною стали очевидними у 2003 році під час святкування 60-ї річниці трагедії, коли питання злочинів, вчинених українськими націоналістами, вперше з'явилося в польсько-українській політичній комунікації. Президенти Польщі та України, Александер Квасневський та Леонід Кучма, взяли участь у вшануванні пам'яті польських жертв. Цей жест, а також вимога одностороннього вибачення від України за етнічну чистку, викликали бурхливі дискусії в обох країнах.

Саме тоді в Україні почав формуватися власний волинський дискурс. У журналістських і історичних текстах в Україні почали з'являтися наступні наративи щодо Волині:

- Спочатку необхідно пояснити причини злочину та хід конфлікту, і лише після цього можна вибачатися перед ким-небудь[18];
- Варто визнати, що деякі підрозділи УПА брали участь у етнічних чистках, але також слід визнати їхню участь у боротьбі за незалежну Україну[19]
- Визнання цієї історичної правди є необхідним, інакше ми приречені на те, щоб переписувати історію «по-радянському» і залишатися незрілими як нація[20];

- Ми ще не маємо достатнього рівня свідомості, щоб визнати свою провину, ми все ще перебуваємо на етапі пошуку причин, через які нас ображали інші;
- Нам не потрібно вибачатися перед ким-небудь, оскільки ми захищали власну землю[21], яку окупували поляки, і тепер вони трактують Україну з позицій імперіалістичної переваги.

Деякі з цих тез не тільки не зникли за наступні 15 років прямого та непрямого польсько-українського діалогу, але й навіть посилювалися. Повертаючись до складності волинської теми, піднятої Польщею в діалозі з Україною, слід підкреслити, що в традиційному історичному наративі, прийнятому в радянській Україні та продовженому в незалежній Україні, значну увагу приділяли вічній боротьбі українців за більш гідне життя або незалежність. Тому для частини українського суспільства УПА та її 10-річна (1941-1953) партизанська боротьба на західноукраїнських територіях із радянськими силами (передусім) та Німеччиною (в меншій мірі) до 2003 року залишалася своєрідною «священною коровою», логічним наступником легендарного козацтва і Запорізької Січі, а також єдиною нерадянською (читай: українською) військовою формацією ХХ століття[22].

Це демонструє, що навіть через 10 років після здобуття Україною незалежності не виникло питання про протистояння темному минулому. Діяльність УПА, яку більшість сприймала як ідеальний зразок усього українського, національного і антиросійського, забезпечила необхідний міф для нації, особливо на початку процесу звільнення України від впливу Росії та в процесі інтенсивного пошуку власної ідентичності. Тому вимога Польщі щодо вибачення за вбивство понад 100 000 польських цивільних осіб не могла бути задоволена: український акцент був зміщений з відповідальності за масові вбивства на ретельне розслідування причин трагедії, що один із польських дослідників, який роками прагнув до рівноправного діалогу між двома країнами, назвав «спробою знайти пояснення, яке б хоча б частково зняло українську відповідальність за трагедію» (Бердичовська 2003, 9).

Проте, можна вважати, що ця виснажлива робота стала своєрідним початком для України у справі осмислення свого минулого, ненавмисно ініційованою вимогою Польщі включити в обопільний діалог волинський дискурс. Цей процес осмислення минулого важливий для прокомуністичної, а також для ліберальної і пацифістської частин українського суспільства. Для цих груп важливо, щоб факти про співпрацю деяких членів УПА з дивізією СС «Галичина» і про те, що ОУН була заснована на фашистських ідеях, розроблених партійним ідеологом Дмитром Донцовим з інтегрального націоналізму, не зникли з громадської свідомості, незважаючи на те, що цей аспект діяльності УПА був частиною радянської пропаганди[23].

З моменту здобуття незалежності в 1991 році в Україні точилися дискусії щодо ролі УПА у боротьбі за незалежність, адже їх визнання як ветеранів війни означало б надання їм статусу, прирівняного до радянських партизанів. У 2015 році Верховна Рада України прийняла закон, який прославляв ОУН і УПА, що стало результатом як внутрішніх змін, так і зовнішніх чинників, таких як реакція на польські політичні акти щодо Волинської трагедії.

Політизація Волинського дискурсу значно ускладнює процес примирення між Польщею та Україною. Після розбіжного святкування 60-річчя Волинської трагедії в 2003 році цей діалог поступово втрачав свій конструктивний характер. Зусилля зі встановлення пам'ятників українським жертвам у Польщі не мали успіху, що частково пояснюється зміною східної політики Польщі[24].

Паралельно в Україні зростала увага до національної ідентичності, що проявилось у визнанні Степана Бандери героєм. Після 2010 року Волинська трагедія стала політичною картою в Польщі, особливо після приходу до влади правих сил, які використовували цю тему з акцентом на польських жертвах.

Липневі урочистості 2018 року з нагоди 75-ї річниці Волинської трагедії, проведені окремо в обох країнах, підкреслили зупинку історичного

діалогу між Польщею та Україною. Виступи президентів Порошенка і Дуди під час цих заходів засвідчили відсутність готовності до співпраці та взаєморозуміння з цього чутливого питання. Українська сторона, хоча і шукала відповіді на питання Волині, не була готова прийняти польське бачення подій, що сприяло подальшій напрузі у двосторонніх відносинах[25]. Тоді ж виявилась ідентифікаційна криза в Україні, а також відсутність зрілого сприйняття себе як нації. Одним із найгостріших критиків ОУН та УПА, філософ Мирослав Попович, пояснив це багаторічною практикою тоталітаризму, яка привчила до відмови від відповідальності. Це призвело до прийняття Україною стратегії затягування відповідей. Згодом українсько-польський діалог, включаючи Волинський дискурс, все більше нагадував культурний патерналізм, де мудрий батько намагається передати свої знання дитині, яка не завжди їх цінує[26].

Це метафоричне зображення показує антагоністичний характер діалогу. Через це у триваючому процесі осмислення власної історії в Україні з'явилися голоси про польську неоімперіалістичну риторику та про відновлення Польщею колоніального нарративу столітньої давнини. Українські журналісти та дослідники упродовж останніх п'яти років виступали проти втручання у внутрішню політику пам'яті України та проти нав'язування польського бачення героїв України. Водночас в Україні поширюється думка, що польська стратегія тиску збігається з російською політикою, що трактує ОУН та УПА як пронацистські рухи, зручно забуваючи, що саме секретна угода між Сталіним та Ріббентропом дозволила нацистській Німеччині окупувати ці території.

Така риторика Волині стає небезпечною для подолання минулого, оскільки вона підсилює самосприйняття українців на політичному та соціальному рівнях як «жертви з чистою совістю». Це підтверджується й діями Міністерства закордонних справ України, яке заборонило показ фільму «Волинь» польського режисера Войцеха Смажовського у 2016 році, що стало ще одним доказом відмови України від критичного саморефлексування.

Висновок. Вплив історичної спадщини на сучасні українсько-польські відносини є беззаперечним і багатогранним. Історичні події, такі як Волинська трагедія, продовжують залишатися у центрі політичних, соціальних та культурних дискурсів обох країн, визначаючи напрямки їхнього співробітництва або, навпаки, призводячи до напруженості та конфліктів. Політизація історії, зокрема використання трагічних подій для досягнення внутрішньополітичних або зовнішньополітичних цілей, значно ускладнює процес досягнення порозуміння і примирення.

Проте, для успішного розвитку двосторонніх відносин важливо не лише пам'ятати про історичне минуле, але й бути готовими до відкритого діалогу, спрямованого на подолання історичних стереотипів та упереджень. Лише через визнання помилок минулого, критичний аналіз історичних подій та взаємну повагу можна досягти стабільних і добросусідських відносин між Україною та Польщею. Цей процес потребує часу, зусиль та політичної волі з обох сторін, проте він є необхідним для побудови майбутнього, в якому історична спадщина не буде перешкодою для співпраці, а навпаки, стане основою для зміцнення дружби та партнерства між двома народами.

3. Політичні та правові аспекти двосторонніх відносин до 2014 року

Історія двосторонніх відносин між Польщею та Україною є складною та багатогранною, що відображає динаміку змін, викликаних історичними подіями та політичними трансформаціями в обох державах. Протягом століть ці відносини проходили через різні фази, від ворожнечі та конфліктів до співробітництва та партнерства. У цьому контексті, політичні та правові аспекти двосторонніх відносин Польщі та України є центральними елементами, що формували основи сучасного партнерства між двома країнами.

Історичний фундамент двосторонніх відносин між Польщею та Руссю-Україною був закладений ще в часи середньовіччя. Однією з найперших згадок у літописах про відносини між Польщею та Руссю-Україною є події 980 року, коли київський князь Володимир Святославич відвоював у поляків Червенські міста. Це стало початком довготривалої боротьби за контроль над цими територіями. В 1018 році київський князь Святополк Окаянний, шукаючи підтримки в боротьбі за владу, звернувся до польського короля Болеслава I Хороброго. Останній переміг Ярослава Мудрого в битві на річці Бузі та захопив Київ. Однак, замість передачі влади Святополку, Болеслав почав правити в місті самостійно, що призвело до повстання киян та втечі Болеслава з Києва. Ці події стали передвісниками майбутніх конфліктів між Польщею та Руссю-Україною, пов'язаних із прагненням кожної зі сторін утвердити свій контроль над спірними територіями.

Протягом XI-XII століть відносини між Польщею та Руссю-Україною продовжували розвиватися в контексті династичних шлюбів, військових союзів та конфліктів. Зокрема, у 1031 році Ярослав Мудрий та його брат Мстислав Хоробрий у союзі зі Священною Римською імперією напали на Польщу та відвоювали Червенські міста. Ці події стали свідченням того, що обидві сторони розглядали одне одного як важливих геополітичних гравців у регіоні. Протягом цього періоду також мали місце династичні шлюби, які

укріплювали політичні зв'язки між правлячими домами Польщі та Русі-України.

XIV століття стало поворотним моментом у двосторонніх відносинах, коли після смерті останнього галицького князя з династії Рюриковичів у 1340 році Галицьке князівство було захоплене польським королем Казимиром III і приєднане до Польського королівства. Ця подія мала значні політичні та правові наслідки, оскільки вплинула на подальшу долю українських земель, які в подальшому стали ареною боротьби між Польщею та Литвою, а також між Польщею та Московським царством.

Період феодальної роздробленості на Русі призвів до включення західноукраїнських земель до складу Волинського та Галицько-Волинського князівства, але вже в XIV столітті Польща знову захопила ці території. Після укладення польсько-литовської Люблінської унії в 1569 році, яка стала основою створення федеративної держави Речі Посполитої, українські землі перейшли під контроль Польщі. Це було наслідком політичних компромісів між Польщею та Литвою, що мали на меті укріпити їхні позиції в Центральній та Східній Європі в умовах загрози з боку Московського царства та Османської імперії.

Цей період був позначений серйозними змінами в соціально-економічному та релігійному житті українського населення. Польська шляхта отримала великі володіння на українських землях, встановивши жорсткий соціальний та релігійний гніт. Це стало причиною численних антипольських та антифеодальних повстань. Зокрема, Брестська унія 1596 року, яка підпорядковувала православну церкву на українських землях юрисдикції Римського папи, викликала сильний опір серед місцевого населення та посилила релігійний конфлікт.

Період панування Польщі над українськими землями також був часом колонізації та католицизації української еліти. Водночас, значна частина українського селянства та міщанства залишалася вірною православної вірі та національним традиціям. Польська влада намагалася інтегрувати українські

землі до польської культурної та політичної сфери, що стало причиною конфліктів та напруженості, які зрештою призвели до повстань, зокрема Хмельниччини 1648-1657 років, що мали на меті звільнення українських земель від польського панування та створення незалежної козацької держави.

Поділи Речі Посполитої в кінці XVIII століття мали вирішальний вплив на долю українських земель. Після третього поділу Польщі в 1795 році західноукраїнські землі були включені до складу Австрійської імперії, а східноукраїнські — до складу Російської імперії. Ці події не лише змінили геополітичну карту регіону, але й вплинули на національне самоусвідомлення українців, які опинилися під владою двох різних імперій.

У складі Австрійської імперії українці зберегли певну автономію, яка була втілена в створенні Королівства Галичини та Лодомерії. Це сприяло розвитку української національної ідентичності та культурного відродження, зокрема через діяльність таких організацій, як Головна Руська Рада та народовці. Однак, вплив польської шляхти залишався значним, особливо в контексті боротьби за політичний контроль над Галичиною.

У складі Російської імперії українські землі були піддані політиці русифікації та інтеграції до загальноімперської структури. Польська знать на територіях, що відійшли до Росії, зберігала впливове становище, що викликало занепокоєння російської влади та призвело до спроб емансипації українського населення від польського впливу.

XIX століття стало часом активізації національних рухів у Європі, що не обійшло і Польщу та Україну. Польські інтелектуали, зокрема хлопомани, почали підтримувати українофільські течії та сприяти виникненню українського національного руху. Водночас, польський національний рух також ставав більш активним, особливо після невдалих повстань проти Російської імперії, зокрема повстання 1863 року.

У Галичині, яка залишалася під австрійською владою, український національний рух почав набирати силу завдяки підтримці з боку Австрії, яка бачила в українцях противагу польському впливу. Це призвело до конфліктів

між польськими та українськими політичними силами, які боролися за контроль над Галичиною. Польські меншини, які поповнилися втікачами з Російської імперії після повстання 1863 року, намагалися зберегти свої позиції, що ускладнювало українсько-польські відносини.

Розпад Російської та Австро-Угорської імперій після Першої світової війни відкрив нові можливості для українсько-польських відносин, але також створив нові виклики. В 1917-1922 роках на території України розгорнулася боротьба за незалежність, у якій активну участь брали як українські, так і польські політичні сили[27].

Українська Центральна Рада, яка стала провідною політичною силою в Наддніпрянській Україні, намагалася встановити добросусідські відносини з Польщею, але польські політичні сили, розділені на кілька угруповань, мали різні погляди на питання української незалежності. Польський виконавчий комітет на Русі, створений у 1917 році в Києві, підтримував Центральну Раду, але після розколу в червні того ж року перейшов до опозиції. Інші польські політичні організації, такі як Польський демократичний централ та Польське соціалістичне об'єднання, підтримували ідею побудови польсько-української співпраці, але на основі внутрішньої автономії польської меншини в Україні[28].

Польські військові формування, зокрема Польські корпуси, діяли на території України під час громадянської війни. Однак, їхні відносини з українськими національними силами були складними, що згодом призвело до конфліктів, зокрема битви під Каневом у 1918 році. Після встановлення дипломатичних відносин між Українською Державою та Королівством Польським в 1918 році, головним питанням стали проблеми польських біженців та військових формувань на території України. Український уряд намагався знайти компроміси, пропонуючи допомогу польським біженцям та визволення їх від служби в українській армії, але подальші події, зокрема Листопадова революція в Німеччині, ускладнили ці переговори.

Польсько-українська війна, що спалахнула в 1918 році на території Галичини, стала кульмінацією багаторічних конфліктів між поляками та українцями за контроль над цими землями. Розпад Австро-Угорської імперії призвів до того, що українці та поляки почали формувати власні державні інститути, що стало причиною військового протистояння. У Львові та інших містах Галичини відбувалися бої між польськими та українськими силами, які тривали до травня 1919 року[29].

Цей конфлікт мав серйозні політичні та правові наслідки. З одного боку, він показав, що обидві нації були готові до боротьби за свої національні інтереси. З іншого боку, війна ще більше загострила польсько-українські відносини, що ускладнило їхнє врегулювання в міжвоєнний період. Після завершення війни Польща окупувала значну частину українських територій, включаючи Галичину, Волинь, Холмщину та Підляшшя. Це стало джерелом напруженості в двосторонніх відносинах протягом всього міжвоєнного періоду.

Після завершення польсько-української війни польський уряд встановив контроль над значними українськими територіями, що стало джерелом численних проблем у відносинах між двома народами. Польська влада проводила політику полонізації та асиміляції українців, що викликало опір з боку українського населення, особливо в Галичині. Закриття українських шкіл, обмеження свободи слова та політичних прав українців призвело до того, що в українському суспільстві зростав опір польському пануванню.

Одним із найяскравіших прикладів цього опору стала діяльність Організації українських націоналістів (ОУН), яка проводила акції саботажу та терору проти польської влади. Польський уряд у відповідь на це вдався до жорстоких репресій, зокрема, до проведення акцій "умиротворення" українських сіл, що призвело до численних жертв серед цивільного населення. Ці події ще більше загострили польсько-українські відносини та створили передумови для подальших конфліктів.

Важливим політичним аспектом польсько-українських відносин у міжвоєнний період була також проблема польської меншини на українських територіях, що залишилися під контролем СРСР після Ризького миру 1921 року. Польський уряд активно підтримував польську меншину в Україні, що викликало занепокоєння радянської влади та призвело до низки конфліктів на дипломатичному рівні.

Період Другої світової війни став черговим випробуванням для польсько-українських відносин. Військові дії, окупація та етнічні чистки, проведені як польськими, так і українськими націоналістичними силами, залишили глибокий відбиток на двосторонніх відносинах. Зокрема, події Волинської трагедії 1943-1944 років, коли за різними оцінками загинуло від кількох десятків до ста тисяч поляків і українців, стали символом взаємної ненависті та насильства[30].

Після завершення війни польсько-українські відносини були відзначені процесом примусового переселення населення. Згідно з угодами між Польщею та СРСР, значна частина українців була депортована з території Польщі до Радянської України, тоді як поляки з українських територій переселилися до Польщі. Ці події ще більше поглибили розрив між двома народами та створили додаткові труднощі для відновлення нормальних відносин після війни.

Період Холодної війни не сприяв розвитку польсько-українських відносин, оскільки обидві країни були частинами різних політичних блоків — Польща була членом Варшавського договору, а Україна — республікою у складі СРСР. Однак, навіть у цей час зберігалися певні культурні та гуманітарні контакти, які стали основою для відновлення відносин після розпаду СРСР.

Політичні та правові аспекти двосторонніх відносин між Польщею та Україною до 2014 року становлять важливий і складний елемент історії Центрально-Східної Європи. Ці відносини, відзначені численними змінами, відображали трансформації в політичному курсі, міжнародній ситуації та

внутрішніх реаліях обох держав. Протягом цього періоду Польща та Україна пройшли складний шлях відновлення та зміцнення взаємодії, виходячи з принципів рівноправності, взаємної поваги та прагматизму[31].

Визначальним моментом для польсько-українських відносин став вересень 1989 року, коли в Польщі до влади прийшли демократичні сили, очолювані рухом «Солідарність». Цей момент можна вважати початком нового відродження польсько-українських відносин, адже Польща, яка щойно вийшла з-під впливу комуністичного режиму, прагнула допомогти сусідам у переході до демократії. Варто зазначити, що Польща мала стратегічний інтерес у стабільності України, адже демократична і незалежна Україна була важливою складовою безпеки та стабільності Центральної Європи[2].

Зустріч польських парламентарів із представниками Народного Руху України в Києві на установчому з'їзді цього руху у вересні 1989 року стала першим кроком у створенні нової моделі двосторонніх відносин між Польщею та Україною. Ця зустріч не лише символізувала початок політичного діалогу, але й заклала основи для подальшої підтримки Польщею національно-демократичних сил в Україні, що стало важливим чинником у розвитку двосторонніх відносин[2].

Подальшим важливим кроком на шляху зміцнення відносин між двома країнами стало ухвалення Сенатом Польщі 27 липня 1990 року резолюції на підтримку проголошення Україною Декларації про державний суверенітет. Це був знаковий момент, який підтвердив серйозність намірів Польщі підтримати незалежність та суверенітет свого східного сусіда. У тексті документа було зазначено, що польський народ, який вважав свободу та незалежність основними цінностями, цілком розуміє переломний момент в історії України та готовий до співпраці на засадах рівноправності. Така позиція Польщі стала важливим сигналом для українських політичних еліт, які прагнули отримати міжнародне визнання своєї боротьби за незалежність[3].

Однією з найважливіших подій у розвитку політичних відносин між Польщею та Україною стало прийняття 3 серпня 1990 року Сенатом Польщі спеціальної заяви щодо акції «Вісла». У цьому документі польський парламент вперше публічно засудив насильницьке переселення українців, здійснене комуністичною владою в 1947 році. Визнання акції «Вісла» як репресивного акту стало важливим кроком у напрямку відновлення історичної справедливості та зняття напруги в польсько-українських відносинах. Це визнання відкрило новий етап примирення між двома народами, що було особливо важливим у контексті подолання важкої спадщини минулого.

Польсько-українські відносини в цей період розвивалися на тлі великих політичних змін, які відбувалися в Європі після падіння комуністичних режимів. У цьому контексті важливо відзначити підписання 13 жовтня 1990 року спільної декларації між Польщею та Українською Радянською Соціалістичною Республікою під час офіційного візиту до Києва міністра закордонних справ Польщі Кшиштофа Скубишевського. Цей документ заклав основи для встановлення добросусідських відносин між двома державами, що ґрунтувалися на принципах міжнародного права, суверенної рівності, непорушності кордонів та територіальної цілісності. Особлива увага в декларації була приділена повазі до прав людини та основних свобод, зокрема прав національних меншин, що мало велике значення для стабільності двосторонніх відносин[32].

Ця декларація також передбачала підтримку та розвиток взаємовигідної співпраці між Польщею та Україною в різних сферах. Україна та Польща заявили про свою повагу до прав людини й основних свобод, включаючи свободу думки, совісті, політичних переконань для всіх громадян обох держав, незалежно від раси, національності, мови, статі, майнового стану й релігії. У цьому контексті сторони висловилися за поліпшення становища національних меншин — української в Польщі та польської в Україні,

розуміючи, що ці меншини, зберігаючи й розвиваючи національну самобутність, відіграватимуть істотну роль у зближенні обох народів.

Подальший розвиток відносин між Польщею та Україною відзначався підтримкою польською стороною незалежності України. Вже 2 грудня 1991 року, одразу після проголошення Україною незалежності, Польща стала першою державою, яка офіційно визнала цей новий статус України. Цей жест був не лише символічним, але й стратегічним, оскільки він показав намір Польщі будувати нові відносини з Україною на засадах незалежності та рівності.

У 1992 році між Польщею та Україною було підписано Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво, що заклав правові основи для подальшої співпраці в різних сферах. Цей договір передбачав активну співпрацю двох країн у європейських структурах, зокрема в рамках Ради з безпеки та співробітництва в Європі та Паризької хартії для нової Європи. Крім того, договір підкреслював важливість збереження та розвитку позитивних традицій спільної спадщини двох народів, що було важливим аспектом у контексті подолання історичних упереджень і стереотипів. Це дозволило створити правову базу для подальшого розвитку двосторонніх відносин, що відзначалося інтенсифікацією політичного діалогу та зростанням економічної співпраці[32].

Польсько-українські відносини продовжували розвиватися в 1993 році, коли під час офіційного візиту Президента Польщі Леха Валенси до України було створено Консультаційний комітет Президентів України та Польщі. Це сприяло інтенсифікації політичного діалогу на найвищому рівні, забезпечуючи механізм для постійних консультацій з питань двосторонніх відносин, а також з міжнародних питань, що становили взаємний інтерес. Консультаційний комітет став важливим інструментом для координації дій двох держав у міжнародних організаціях та для узгодження позицій з ключових питань зовнішньої політики.

Одним із ключових аспектів польсько-українських відносин у 1990-х роках була підтримка Польщею європейських та євроатлантичних прагнень України. Польща, яка вже стала членом НАТО і прагнула вступу до Європейського Союзу, активно сприяла інтеграції України до цих міжнародних структур. Польський уряд надавав дипломатичну підтримку Україні, що стало важливим фактором у розвитку відносин між двома країнами. Зокрема, у 1994 році міністри закордонних справ двох держав підписали Декларацію про принципи формування українсько-польського партнерства, у якій вперше на міждержавному рівні було оголошено про стратегічне значення українсько-польських відносин[32].

Ця декларація стала важливим кроком у формуванні стратегічного партнерства між двома країнами, що базувалося на спільних інтересах у сфері безпеки та економічного розвитку. Польща розглядала Україну як важливого партнера в регіоні, що міг відігравати ключову роль у забезпеченні стабільності на східному кордоні Європи. З іншого боку, Україна бачила в Польщі надійного союзника на шляху до європейської інтеграції, що сприяло розвитку двосторонніх відносин на основі взаємної довіри та підтримки.

Протягом другої половини 1990-х років Польща стала важливим партнером України у сфері безпеки та оборони. У 1996 році відбувся перший офіційний візит Президента України Леоніда Кучми до Польщі, під час якого було підписано угоди, що зміцнили військове співробітництво між двома країнами. Польща активно підтримувала Україну у взаємодії з НАТО, а також у питаннях, пов'язаних із європейською безпекою. Ця підтримка продовжувала розвиватися і в наступні роки, що відображалось в подальших угодах і протоколах про співробітництво в оборонній сфері.

Одним із важливих напрямків двосторонніх відносин у цей період було також транскордонне співробітництво. У середині 1990-х років було створено кілька єврорегіонів, зокрема «Карпати» і «Буг», які стали важливими платформами для розвитку економічної, культурної та гуманітарної співпраці між прикордонними регіонами Польщі та України. Це сприяло поглибленню

зв'язків між місцевими громадами та зміцненню добросусідських відносин на рівні регіонів.

На початку 2000-х років польсько-українські відносини досягли нового рівня, який характеризувався ще більшою політичною та економічною співпрацею. Після вступу Польщі до Європейського Союзу у 2004 році Україна отримала нові можливості для розвитку своїх відносин з ЄС за підтримки свого західного сусіда. Польща стала одним із найбільш активних адвокатів європейської інтеграції України, лобіюючи її інтереси на рівні європейських інституцій[32].

Під час Помаранчевої революції 2004 року Польща відіграла ключову роль як посередник у врегулюванні політичної кризи в Україні. Польський президент Александр Кваснєвський був одним із міжнародних посередників, які брали участь у переговорах між сторонами конфлікту. Ця роль Польщі в урегулюванні внутрішньої кризи в Україні підвищила її авторитет на міжнародній арені та зміцнила двосторонні відносини. Варто зазначити, що цей етап польсько-українських відносин ознаменувався тісною політичною співпрацею, що виявилася у спільних зусиллях зі стабілізації ситуації в Україні та підтримці демократичних перетворень.

Однак, незважаючи на високий рівень політичної взаємодії, відносини між Польщею та Україною не були позбавлені проблем. Питання історичної пам'яті, зокрема події Волинської трагедії, залишалися гострою темою у двосторонніх відносинах. Протягом 2000-х років у польському парламенті кілька разів порушувалися питання про визнання Волинської трагедії як геноциду, що викликало напругу в українсько-польських відносинах. Попри це, обидві країни намагалися знайти компроміс і уникати загострення конфлікту, працюючи над примиренням і взаєморозумінням. Це стало важливим аспектом двосторонніх відносин, адже збереження стабільності та взаємної довіри було ключовим для успішного розвитку співпраці.

Вступ Польщі до Шенгенської зони в 2007 році приніс нові виклики у відносини з Україною, особливо в контексті транскордонного

співробітництва. Введення нових процедур і правил перетину кордону створило додаткові труднощі для українських громадян, що вимагало адаптації до нових умов. Проте обидві країни працювали над полегшенням цих труднощів через угоди про спрощення візового режиму та розвиток прикордонної інфраструктури. Польща намагалася знайти баланс між виконанням своїх зобов'язань перед ЄС і підтримкою добросусідських відносин з Україною.

У 2008 році Польща та Швеція ініціювали програму «Східне партнерство», яка стала флагманською ініціативою Європейського Союзу щодо поглиблення співпраці з країнами Східної Європи, включаючи Україну. Ця ініціатива передбачала підтримку політичних та економічних реформ у країнах-партнерах, створення умов для їхньої інтеграції в європейські структури. Польща виступала як лідер цієї ініціативи, що стало ще одним свідченням її активної позиції у підтримці європейських прагнень України. Завдяки цій ініціативі, Україна отримала додаткові можливості для наближення до ЄС, що стало важливим елементом у контексті євроінтеграційних прагнень країни[6].

Протягом 2010-х років Польща продовжувала відігравати важливу роль у підтримці України на міжнародній арені. Незважаючи на зміну політичного керівництва в обох країнах, основний курс на співпрацю та підтримку євроінтеграційних прагнень України залишався незмінним. Польща активно підтримувала Україну в її прагненнях інтегруватися в європейські та євроатлантичні структури, а також у питаннях, пов'язаних з безпекою та обороною.

У цей період польсько-українські відносини залишалися стратегічно важливими для обох держав. Польща, будучи членом ЄС і НАТО, розглядала Україну як важливого партнера в контексті забезпечення стабільності та безпеки в регіоні. Україна, зі свого боку, бачила в Польщі надійного союзника на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції. Ця взаємодія була

спрямована на зміцнення політичної та економічної співпраці, що виявлялося у численних угодах та спільних ініціативах на міжнародній арені.

Окрім політичних аспектів, важливим напрямом двосторонніх відносин була економічна співпраця. Польща стала одним з найбільших торговельних партнерів України в Європі, а також значним інвестором в українську економіку. Польські компанії активно інвестували в різні галузі української економіки, зокрема у сферу енергетики, промисловості та сільського господарства. Це сприяло не лише економічному зростанню, але й зміцненню економічних зв'язків між двома країнами[33].

Завдяки активній співпраці на рівні урядів і бізнесу, Польща та Україна змогли досягти значних успіхів у розвитку двосторонньої торгівлі та інвестицій. Українські експортери отримали доступ до польського ринку, що стало важливим фактором для розвитку експорту в ЄС. Водночас польські компанії змогли скористатися можливостями, які надавала українська економіка, що перебувала в процесі трансформації.

Таким чином, політичні та правові аспекти двосторонніх відносин між Польщею та Україною до 2014 року відіграли ключову роль у формуванні сучасного партнерства між двома країнами. Ці відносини, будучи наслідком складної історії та численних політичних трансформацій, відображають еволюцію, що проходила від етапів ворожнечі та конфліктів до стабільного співробітництва та взаємної підтримки.

З початку незалежності України в 1991 році Польща швидко стала одним з найважливіших союзників нової української держави на міжнародній арені. Визнання Польщею незалежності України всього через кілька днів після проголошення стало не лише символом підтримки, але й стратегічним кроком, що задав тон майбутнім двостороннім відносинам. Польща, яка на той момент вже мала значний досвід демократичних перетворень, активно сприяла розвитку демократичних інституцій в Україні, пропонуючи свій досвід і підтримку.

Протягом наступних десятиліть ці відносини зміцнювалися завдяки підписання численних договорів, угод і декларацій, які створили правову основу для співпраці в різних сферах, включаючи політику, економіку, безпеку та культуру. Польща стала важливим партнером для України в її прагненні інтегруватися до європейських і євроатлантичних структур, зокрема до Європейського Союзу та НАТО. Польська дипломатична підтримка стала одним із ключових факторів, що сприяли формуванню євроінтеграційної політики України.

Окрім того, Польща відіграла значну роль у внутрішньополітичних процесах в Україні, особливо під час політичних криз, таких як Помаранчева революція 2004 року. Польські лідери активно брали участь у врегулюванні конфліктів і підтримували демократичні перетворення в Україні. Ця активна позиція Польщі не лише зміцнила її авторитет на міжнародній арені, але й допомогла встановити стабільні та довірливі відносини з Україною.

Однак не можна оминути складних моментів у двосторонніх відносинах, зокрема питань історичної пам'яті, які неодноразово ставали джерелом напруженості. Волинська трагедія та інші події минулого залишалися болючими темами, які вимагали великого дипломатичного такту для подолання конфліктів і досягнення примирення. Попри ці труднощі, обидві країни намагалися знайти спільну мову та побудувати відносини, засновані на взаєморозумінні та співпраці.

Економічна співпраця стала ще одним важливим аспектом польсько-українських відносин. Польща перетворилася на одного з найбільших торговельних партнерів України в Європі, а також на значного інвестора в українську економіку. Розвиток економічних зв'язків сприяв зміцненню загальної стабільності та взаємозалежності між країнами, що стало важливим чинником у контексті євроінтеграційних прагнень України.

На завершення, до 2014 року політичні та правові аспекти польсько-українських відносин пройшли значний еволюційний шлях, який привів до формування міцного стратегічного партнерства між двома державами. Це

партнерство базувалося на взаємній повазі, спільних інтересах у сфері безпеки, економічного розвитку та євроінтеграції. Незважаючи на складнощі та виклики, Польща і Україна змогли знайти спільні точки дотику та побудувати відносини, які стали важливим елементом стабільності та розвитку в регіоні Центрально-Східної Європи.

Висновок до I розділу:

У розділі досліджено історичне підґрунтя українсько-польських відносин, з акцентом на стратегічне партнерство між країнами та його вплив на сучасні процеси. Співпраця України та Польщі в межах міжнародних організацій підкреслює не тільки геополітичний, а й культурний та безпековий вимір, що є важливим для стабільності всього регіону. З початку 1990-х років Польща активно підтримує євроатлантичний курс України, виступаючи на її боці в інтеграційних процесах з ЄС та НАТО. На тлі нинішніх викликів, таких як російська агресія, ця співпраця набуває ще більшої ваги, зокрема у військовій, енергетичній та гуманітарній сферах.

Історичний аналіз відносин показує, що давні культурні та політичні зв'язки створили надійну платформу для діалогу і взаємодії, попри певні періоди напруженості. Спільні інтереси та цінності обох країн формують основу для подальшого зміцнення українсько-польського партнерства як важливого елемента європейської безпекової політики й інтеграційних процесів.

Розділ 2. Російська агресія проти України та її вплив на українсько-польські відносини

1. Реакція Польщі на анексію Криму та початок військових дій на Донбасі

Реакція Польщі на анексію Криму та початок військових дій на Донбасі була однією з найрішучіших і активних серед європейських держав. Враховуючи історичну близькість України та Польщі, а також геополітичні

інтереси в регіоні, Варшава неодноразово підкреслювала свою підтримку територіальної цілісності України та засуджувала агресивні дії Росії. Польща, яка мала власний досвід боротьби за незалежність і протистояння зовнішнім загрозам, з самого початку кризи виступила за дотримання принципів міжнародного права та територіальної цілісності.

Окрім політичних заяв, Польща також ініціювала конкретні дипломатичні й військові заходи для підтримки України, одночасно закликаючи міжнародну спільноту до рішучих дій. Польські політики на чолі з прем'єр-міністром Дональдом Туском та президентом Броніславом Коморовським брали активну участь у переговорах з європейськими та міжнародними лідерами, сприяючи посиленню санкцій проти Росії. Польща закликала країни Європейського Союзу переглянути свої енергетичні стратегії, оскільки залежність від російських енергоресурсів становила серйозну загрозу для безпеки всього континенту.

З початком військових дій на сході України Польща взяла на себе активну роль в організації військової та політичної підтримки. Польські лідери наголошували на неприпустимості зміни кордонів у Європі та порушенні суверенітету сусідніх держав, а також закликали НАТО посилити військову присутність у регіоні. Окрім цього, Польща неодноразово підкреслювала важливість міжнародної солідарності з Україною, наголошуючи на необхідності підтримки демократичних перетворень та допомоги у зміцненні її обороноздатності.

1 березня 2014 року Польща зробила рішучу заяву, закликаючи всі сторони конфлікту дотримуватися принципів територіальної цілісності України та суворо дотримуватися норм міжнародного права. Міністерство закордонних справ Польщі підкреслило важливість дотримання ключових принципів, закріплених в документах Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), що є фундаментом для мирного співіснування держав. Особливу увагу Польща приділила важливості виконання зобов'язань, які були взяті на себе країнами, що підписали Будапештський меморандум у

1994 році. Цей документ був важливою складовою міжнародних гарантій безпеки для України, яка відмовилася від ядерної зброї в обмін на обіцянки з боку Сполучених Штатів, Великобританії та Росії поважати її суверенітет і територіальну цілісність. Польща наголосила на тому, що підписанти меморандуму повинні повністю виконувати свої зобов'язання, забезпечуючи Україні гарантії безпеки та недоторканності її кордонів[34].

6 березня 2014 року ситуація в Україні загострилася ще більше, що спонукало Польщу до активних дій. Міністр оборони Польщі Томаш Семоняк на прес-конференції повідомив про прибуття на польську територію американських винищувачів "F-16" та близько 300 військових особового складу. Ця військова підтримка була надана Сполученими Штатами у відповідь на прохання Польщі та НАТО, які були стурбовані зростаючою напруженістю на тлі подій в Україні та окупації Криму. Семоняк підкреслив, що ситуація є надзвичайно серйозною, особливо враховуючи факт зміни державних кордонів за допомогою військової сили, що категорично не може бути прийнятним у сучасному світі. Блокування спостерігачів ОБСЄ в Криму він розцінив як порушення міжнародних стандартів, що значно ускладнює спроби досягти мирного врегулювання конфлікту. Польща також підтвердила свої плани розмістити військовий контингент "F-16 AvDet" на авіабазах Ласьк і Повідз для забезпечення своєї обороноздатності[35].

11 березня 2014 року Президент Польщі Броніслав Коморовський разом із міністром оборони Томашем Семоняком відвідав авіабазу в Лаську. Під час цього візиту Коморовський акцентував на необхідності значного збільшення оборонних витрат у зв'язку з загостренням міжнародної обстановки. Він зазначив, що розвиток військових програм, зокрема багатоцільових винищувачів "F-16", є пріоритетом для зміцнення обороноздатності Польщі, яка, за його словами, повинна відігравати ключову роль у забезпеченні безпеки Європи. Коморовський також висловив впевненість у тому, що Польща продовжить залишатися на передовій лінії захисту європейських

цінностей та безпеки, що включає в себе також підтримку України у її прагненні захистити свою територіальну цілісність[36].

Паралельно з цими подіями, прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск зробив важливу заяву щодо енергетичної безпеки Європи, яка в світлі конфлікту з Росією набула нового значення. Він закликав Європейський Союз переглянути свою енергетичну політику та зменшити залежність від російського газу, яка, на його думку, становить серйозну загрозу для енергетичної безпеки всього континенту. Туск підкреслив, що Німеччина, як найбільший споживач російського газу в Європі, повинна переглянути свою політику в цій сфері, оскільки залежність від російських енергоресурсів може стати інструментом політичного впливу з боку Кремля. Він наголосив на необхідності створення спільної європейської стратегії, яка б дозволила зменшити ризики, пов'язані із зовнішнім тиском на енергетичний сектор[37].

Того ж дня, 11 березня 2014 року, Дональд Туск виступив із черговою заявою, в якій назвав події в Криму однією з фаз більш тривалої кризи. Він попередив, що анексія Криму може бути лише початком серії подій, які матимуть серйозні наслідки для всього регіону. Прем'єр-міністр підкреслив, що Польща рішуче не визнає змін у територіальному устрої суверенної України і залишається прихильником повної підтримки територіальної цілісності української держави. Польща залишалася твердою у своїй позиції щодо невизнання анексії Криму Росією, розглядаючи це як кричуще порушення міжнародного права та загрозу для всього світового порядку[38].

У серпні 2014 року ситуація на сході України ще більше загострилася через військові дії на Донбасі. 29 серпня Міністерство закордонних справ Польщі зробило офіційну заяву, в якій прямо назвало російські військові дії на півдні Донецької області, зокрема навколо міста Новоазовськ, актом агресії з точки зору міжнародного права. У заяві польського МЗС дії російських військ були кваліфіковані як безпрецедентне порушення суверенітету та територіальної цілісності України. Польща рішуче засудила

ці дії і підтвердила свою повну підтримку України в її боротьбі за незалежність та територіальну цілісність[39].

У висновку реакція Польщі на анексію Криму та початок військових дій на Донбасі в 2014 році була однією з найрішучіших і найактивніших серед європейських країн. Польща, маючи історичний зв'язок з Україною і глибоке розуміння викликів, які постають перед сусідами в умовах агресії, швидко зайняла чітку позицію на підтримку суверенітету та територіальної цілісності України. Ця позиція була заснована не лише на політичних і дипломатичних інтересах, але й на власному досвіді боротьби за незалежність і протистояння зовнішнім загрозам.

З самого початку кризи Польща чітко окреслила свої погляди на недопустимість зміни кордонів держав шляхом агресії. Анексія Криму була розцінена як грубе порушення міжнародного права, зокрема принципів територіальної цілісності, закріплених у Будапештському меморандумі та основних документах ОБСЄ. Польща не лише на словах засудила агресивні дії Росії, але й ініціювала активні дії на міжнародній арені, закликаючи до більш жорстких санкцій проти Росії, посилення підтримки України та створення спільної європейської стратегії для протидії енергетичній залежності від російського газу.

Військові дії на сході України, які розпочалися після анексії Криму, стали черговим випробуванням для міжнародної спільноти. Польща не залишалася осторонь, а навпаки, активізувала свою підтримку Україні як на політичному, так і на військовому рівні. Розміщення на своїй території американських винищувачів "F-16" та залучення військових підрозділів НАТО стало важливим кроком у забезпеченні стабільності в регіоні та зміцненні обороноздатності Польщі. Польські лідери також продовжували тиснути на Європейський Союз із закликом до перегляду енергетичної політики та зменшення залежності від Росії, яка використовувала енергетичні ресурси як інструмент впливу на політику європейських країн.

Важливою складовою польської реакції було також чітке і послідовне невизнання анексії Криму та будь-яких змін територіального устрою України, здійснених під тиском агресії. Польща бачила ці дії як загрозу не лише для України, але й для всього міжнародного правопорядку. Анексія Криму та подальша агресія на Донбасі, на думку польських лідерів, створювали небезпечний прецедент для інших регіонів і підривали основи мирного співіснування в Європі.

У підсумку, реакція Польщі на анексію Криму та початок війни на сході України стала символом солідарності з Україною та чіткої прихильності до європейських цінностей. Польща проявила себе не лише як важливий союзник України, але й як один із ключових гравців на міжнародній арені, активно сприяючи формуванню спільної позиції ЄС щодо санкцій проти Росії та підтримки України в її боротьбі за суверенітет.

2. Польсько-українське транскордонне співробітництво у контексті повномасштабного вторгнення РФ

В умовах повномасштабної війни Росії проти України транскордонне співробітництво між Україною та європейськими країнами набуло нового, стратегічного значення та значно посилилося. Особливо важливою стала допомога сусідніх держав, таких як Польща, які продовжують активно підтримувати Україну не лише на політичному, дипломатичному та військовому рівнях, але й через транскордонну співпрацю. Ця взаємодія є ключовою для зміцнення двосторонніх відносин і для координації зусиль у боротьбі з агресією. Польща, як одна з найближчих країн-сусідів України, від початку війни відіграє важливу роль у забезпеченні гуманітарної, економічної та військової підтримки.

Транскордонне співробітництво визначається українським законодавством як спільні дії між Україною та її сусідніми державами, спрямовані на зміцнення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних і культурних зв'язків. Це співробітництво реалізується у рамках

компетенції, визначеної національним законодавством обох сторін (3). Таке співробітництво стало важливим інструментом для підтримки розвитку прикордонних регіонів і зміцнення міжнародної взаємодії. Зокрема, європейські країни, такі як Польща, надають допомогу Україні через програми транскордонного співробітництва, що дозволяє покращувати інфраструктуру, соціальні послуги, медицину та освіту в прикордонних районах України.

З 1993 року Україна активно залучена до реалізації програм транскордонного співробітництва, зокрема через участь у єврорегіонах. Це стало важливим інструментом економічної інтеграції України з країнами ЄС, а також сприяло розвитку соціально-економічних зв'язків у прикордонних регіонах. Європейський Союз підтримує транскордонне співробітництво через фінансування та технічну допомогу, що дозволяє Україні виконувати свої завдання щодо розвитку регіонів, прилеглих до європейських кордонів. Кожні чотири роки Кабінет Міністрів України ухвалює державні програми розвитку транскордонного співробітництва, які визначають основні напрями діяльності, проблеми та шляхи їх вирішення. Наразі діє програма на 2021–2027 роки, яка спрямована на реалізацію проектів у галузях соціального, економічного та культурного розвитку прикордонних регіонів України. Одним із найбільших викликів, як зазначається в програмі, є агресія Росії, яка значно обмежила можливості для транскордонної співпраці на східних і південних кордонах України[40].

Особливо важливим стало транскордонне співробітництво між Україною та Польщею, яке посилюється на тлі російської агресії. Україна та Польща за більш ніж 30 років незалежності побудували міцну правову та інституційну основу для ефективної взаємодії. Основи цього співробітництва були закладені в 1992 році в Договорі про добросусідство, дружні відносини та співробітництво, а також в Угоді про міжрегіональне співробітництво, підписаній у 1993 році. Ці документи сприяли політичному, економічному та культурному діалогу між країнами, створюючи інституційні механізми для

співпраці, такі як Консультативний комітет при президентах обох країн, Польсько-українська парламентська асамблея, низка міжурядових комітетів і рад, що дозволяє активно розвивати різні сфери взаємодії[41].

З початком повномасштабного вторгнення Росії на територію України в лютому 2022 року Польща відразу продемонструвала свою рішучу позицію в підтримці України. Польща була однією з перших країн, яка зупинила транскордонне співробітництво з Росією та Білоруссю на знак протесту проти військової агресії. Це сталося на початку березня, коли Європейський Союз запровадив санкції проти Москви та Мінська через їхню участь у війні. Міністр фондів та регіональної політики Польщі Гжегож Пуда підкреслив, що всі нові програми транскордонного співробітництва Польща планує зосередити на співпраці з Україною, припинивши будь-яку взаємодію з країнами-агресорами[42].

Крім того, Польща активно надає військову допомогу Україні. Зокрема, це постачання зброї, мінометів, безпілотників, боеприпасів, зенітно-ракетних комплексів Piorun та гаубиць Krab, що суттєво зміцнює обороноздатність українських військових. Польща також допомагає в евакуації поранених, забезпечує гуманітарну допомогу та приймає українських біженців. Польський Сенат є одним із найбільших прихильників прискореного вступу України до Європейського Союзу, виступаючи за якнайшвидшу євроінтеграцію України. Польща вже давно підтримувала Україну в цьому напрямку, а під час війни цей процес став ще актуальнішим.

З початком війни найбільш вагомим фактором стало те, що Польща прийняла мільйони українських біженців, надавши їм тимчасовий захист, житло, медичну допомогу та забезпечивши необхідні умови для перебування на польській території. За даними ООН, станом на 10 січня 2023 року понад 1,5 мільйона українців знайшли притулок у Польщі, що робить Польщу найбільшим приймачем біженців серед європейських країн. Польські громади також відіграють активну роль у забезпеченні гуманітарної підтримки,

створюючи центри допомоги, забезпечуючи харчуванням та організовуючи медичну допомогу[43].

Співпраця між Україною та Польщею в умовах війни продовжує посилюватися, охоплюючи різні сектори. У червні 2022 року під час консультацій у Києві між урядами двох країн було підписано вісім нових угод, які стосуються енергетики, оборонної промисловості, екології, митниці та відбудови України. Це стало новим етапом у розвитку двосторонніх відносин, де ключовими напрямками є спільна робота над вирішенням стратегічних питань, що зазначила Окуньовська в своїй роботі.

Одним із головних пріоритетів на сьогодні є співпраця в енергетичному секторі, що є вкрай актуальним для України через постійні російські обстріли критичної інфраструктури. У листопаді 2022 року під час засідання українсько-польської робочої групи з енергетики обговорювалися питання щодо співпраці в електроенергетиці, атомній енергетиці, нафтогазовій галузі та розвитку відновлюваних джерел енергії. Спільна робота над підвищенням енергоефективності також залишається важливим пріоритетом для обох країн, враховуючи загрозу від російської агресії[44].

Попри військові дії, транскордонне співробітництво не тільки зберегло свою актуальність, але й значно розширилося. У липні 2022 року Європейська комісія ухвалила рішення продовжити фінансування ключових транскордонних проектів з Україною та Молдовою, які спрямовані на підтримку соціальної інфраструктури, таких як лікарні, школи та установи соціальної опіки[45].

На додаток, у грудні 2022 року Єврокомісія затвердила нові програми транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки з фінансуванням на суму 533 млн євро. Велика частина цих коштів буде спрямована на співпрацю між Польщею та Україною у сфері охорони здоров'я, довкілля та безпеки кордонів[46].

У висновку польсько-українське транскордонне співробітництво у контексті повномасштабного вторгнення Росії в Україну стало одним із

найважливіших аспектів двосторонніх відносин, набувши нових стратегічних значень. Співпраця між цими країнами, яка розвивалася протягом тридцяти років, в умовах війни отримала нові форми та пріоритети, зосередившись на наданні гуманітарної, військової та економічної допомоги Україні. Польща, як один із найближчих сусідів України, відіграє провідну роль у підтримці українського народу, надаючи не лише матеріальну допомогу, але й активізуючи політичну, військову та економічну підтримку через міжнародні структури, зокрема в межах Європейського Союзу та НАТО.

З початком повномасштабного вторгнення Росії Польща рішуче припинила будь-які форми транскордонного співробітництва з Росією та Білоруссю, зосередивши свої зусилля на підтримці України. Ця зміна підходу до транскордонної взаємодії підкреслила значення польсько-українських відносин як ключового елемента регіональної безпеки та стабільності. Польща стала однією з найбільших приймаючих країн для українських біженців, прийнявши понад 1,5 мільйона українців, і забезпечила їх житлом, медичною допомогою та необхідними умовами для тимчасового проживання.

Військова допомога з боку Польщі є ще одним важливим компонентом транскордонного співробітництва. Постачання сучасної військової техніки, зброї, а також участь у гуманітарних та евакуаційних операціях зміцнили обороноздатність України. Польща також є активним лобістом на міжнародному рівні, виступаючи за надання Україні допомоги від інших країн і міжнародних організацій. Ця активна підтримка Польщі відображає не лише традиційні дружні відносини між двома країнами, але й спільні геополітичні інтереси у стабілізації регіону та зміцненні європейських цінностей.

Співпраця в енергетичній сфері також набуває все більшої актуальності в умовах російських обстрілів енергетичної інфраструктури України. Підписані угоди між Україною та Польщею щодо розвитку спільних проєктів в атомній енергетиці, нафтогазовій галузі та енергоефективності свідчать про

прагнення двох країн підвищити рівень енергетичної безпеки та зменшити залежність від російських енергоресурсів.

Транскордонне співробітництво між Україною та Польщею охоплює не лише військову і гуманітарну допомогу, але й відновлювальні проєкти. Європейський Союз спільно з Польщею активно фінансує транскордонні ініціативи, спрямовані на розвиток соціальної інфраструктури прикордонних регіонів, таких як лікарні, школи та установи соціальної опіки. Програми на 2021–2027 роки, що затверджені Єврокомісією, продовжують фінансувати ці проєкти, навіть попри складну ситуацію в Україні.

Отже, транскордонне співробітництво між Україною та Польщею в умовах повномасштабного вторгнення Росії є критично важливим фактором стабілізації та підтримки України. Воно охоплює широкий спектр сфер – від гуманітарної та військової допомоги до розвитку інфраструктури та енергетичної безпеки. Польща підтвердила свою рішучу підтримку України та стала одним із найважливіших союзників, забезпечуючи активну співпрацю, що залишається ключовим елементом двосторонніх відносин на міжнародній арені.

3. Міжнародно-правові оцінки польської підтримки України

Польська реакція на агресію Російської Федерації проти України привернула значну увагу міжнародного співтовариства завдяки широкому спектру заходів, які Польща вжила для підтримки України. Ці заходи охоплювали гуманітарну, військову та політичну підтримку, демонструючи Польщу як одну з ключових держав, що відгукнулася на заклик допомогти Україні в момент серйозної кризи. Польща не тільки діяла в межах міжнародного права, але й значно розширила свої зобов'язання, виконуючи роль активного учасника міжнародної спільноти в контексті стримування російської агресії. Багато експертів і аналітиків вказують на те, що дії Польщі є прикладом сильної солідарності та підтримки країни, яка захищається від

грубих порушень міжнародного права, таких як анексія Криму та військове вторгнення на територію суверенної держави.

Згідно з основоположними принципами міжнародного права, зокрема Статутом ООН і Гельсінкським заключним актом 1975 року, кожна держава має право на індивідуальну або колективну самооборону. Це також стосується випадків, коли інші держави стають об'єктами агресії. Російське вторгнення в Україну, яке почалося з незаконної анексії Криму у 2014 році і переросло у повномасштабну війну в 2022 році, було визнано міжнародною спільнотою як порушення основних норм міжнародного права, таких як суверенітет і територіальна цілісність. Ці грубі порушення створили міцну правову основу для міжнародної підтримки України, і Польща стала однією з країн, що відіграли ключову роль у цьому процесі. Польська підтримка охоплювала не тільки військову, але й значну гуманітарну допомогу, яка мала на меті полегшити страждання українського народу в умовах війни[47].

Гуманітарна допомога стала одним із центральних елементів польської підтримки України. Польща, керуючись своїми міжнародними зобов'язаннями у сфері прав людини, зокрема відповідно до Конвенції ООН про статус біженців 1951 року, зобов'язалася забезпечити захист і підтримку людям, які рятуються від війни. Після початку повномасштабного російського вторгнення у 2022 році Польща прийняла близько 3,5 мільйона українських біженців, що стало найбільшою хвилею міграції до Польщі з часів Другої світової війни. Такі дії були високо оцінені міжнародною спільнотою, зокрема правозахисними організаціями, такими як Amnesty International та Human Rights Watch. Вони підкреслювали, що Польща створила умови для забезпечення базових потреб біженців, таких як житло, харчування, медична допомога та доступ до освіти. Окрім того, Польща гарантувала біженцям доступ до національної системи охорони здоров'я, а також створила спеціальні законодавчі механізми для полегшення їх інтеграції в польське суспільство. Українці отримали можливість працювати, отримувати тимчасові посвідки на проживання та користуватися іншими

соціальними гарантіями, що значно полегшило їх адаптацію в нових умовах[48].

Цей аспект польської допомоги є особливо важливим, оскільки він демонструє готовність Польщі не тільки виконувати свої міжнародно-правові зобов'язання, але й розширювати їх у випадках серйозних гуманітарних криз. Фактично, Польща показала приклад іншим державам, які також мають міжнародні зобов'язання щодо захисту прав біженців. Її дії можна розглядати як один із важливих факторів у зміцненні загальної стратегії міжнародної спільноти з підтримки України.

Поряд із гуманітарною допомогою, військова підтримка з боку Польщі відіграла важливу роль у захисті України від російської агресії. Відповідно до статті 51 Статуту ООН, яка передбачає право держав на колективну оборону, Польща мала всі правові підстави для надання військової допомоги Україні. Російська агресія була офіційно визнана міжнародною спільнотою як серйозне порушення суверенітету України, що дозволило державам, таким як Польща, надавати законну військову підтримку. Польща стала одним із провідних військових партнерів України, надавши значну кількість озброєнь, зокрема танки, протиповітряні системи та інше важливе військове обладнання, яке допомогло українським силам ефективно захищатися від російських нападів[49].

Юридично та морально виправдані дії Польщі, спрямовані на підтримку України, підтверджують відданість польської держави нормам міжнародного права. Експерти підкреслюють, що ці дії узгоджувалися з відповідними резолюціями Ради Безпеки ООН та рішеннями Європейського Союзу, які сприяли підтримці України та введенню санкцій проти Російської Федерації. Особливо важливим було те, що Польща діяла в рамках загальноєвропейської стратегії безпеки та оборони, відіграючи активну роль у зміцненні обороноздатності України. Європейський Союз створив спеціальний Європейський фонд миру, метою якого було фінансування постачання зброї та військової техніки для України. Польща лобіювала

розширення використання цього фонду і забезпечила його активне використання для допомоги Україні. Це стало ключовим елементом постійної підтримки українських сил, які продовжують захищати свою країну від російської агресії[50].

Політична підтримка України з боку Польщі також виявилася вирішальною у контексті її європейської та євроатлантичної інтеграції. У червні 2022 року Європейський Союз ухвалив історичне рішення надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС, що було важливим політичним сигналом і кроком у напрямку європейської інтеграції України. Польща була однією з головних прихильниць цього процесу, визнаючи, що європейська інтеграція України є важливим фактором забезпечення стабільності та безпеки в регіоні. У міжнародно-правовому контексті цей крок має особливе значення, оскільки він підтверджує підтримку України з боку ЄС на основі загальноєвропейських правових норм і принципів, закріплених у Договорі про Європейський Союз[51].

Польща також активно підтримує зусилля України щодо дотримання Копенгагенських критеріїв, які визначають стандарти демократії, верховенства права, захисту прав людини та ринкової економіки, необхідні для вступу до Європейського Союзу. Така підтримка допомагає Україні не тільки підготуватися до вступу, але й зміцнити свої демократичні інститути в умовах триваючої війни[52].

Крім цього, Польща відігравала важливу роль у просуванні питання вступу України до НАТО. У травні 2023 року польський Сенат одноголосно ухвалив резолюцію, яка закликала до прискореного вступу України до Північноатлантичного альянсу. Цей крок став ще одним доказом глибокої прихильності Польщі до євроатлантичної інтеграції України і був спрямований на забезпечення колективної оборони в умовах зростаючої загрози з боку Росії.

Зрештою, польська підтримка України мала важливі наслідки не лише для регіональної безпеки, але й для зміцнення міжнародного порядку,

заснованого на принципах права. Польща разом з іншими державами зробила значний внесок у формування глобальної коаліції проти російської агресії. Міжнародні правознавці підкреслюють, що дії Польщі сприяють відновленню і зміцненню міжнародного правопорядку, захищаючи такі фундаментальні принципи, як територіальна цілісність, суверенітет і право націй на самовизначення, що закріплені в Статуті ООН.

Таким чином, польська реакція на агресію Росії стала не лише прикладом виконання міжнародних зобов'язань, але й проявом активної ролі держави у підтримці справедливості, миру та міжнародної безпеки.

У висновку, міжнародно-правова оцінка польської підтримки України відображає глибоку інтеграцію Польщі в сучасні міжнародні правові процеси та її зобов'язання перед міжнародним правом. Польща не лише дотримувалася основоположних принципів суверенітету й територіальної цілісності, а й розширила свої зобов'язання під час кризи, ставши важливим учасником глобальної відповіді на російську агресію проти України. Її дії підкреслили важливість спільних зусиль і солідарності в забезпеченні міжнародної безпеки.

Відповідно до міжнародного права, кожна держава має право на самооборону у випадку агресії. Польща надавала Україні військову підтримку, що відповідало нормам Статуту ООН, зокрема щодо колективної оборони. Це дозволило Польщі стати одним із ключових військових партнерів України, надаючи зброю, техніку та політичну підтримку, що посилило глобальну позицію на захист суверенітету України.

Гуманітарна допомога Польщі, яка надала притулок мільйонам українських біженців, відповідала її зобов'язанням за Конвенцією ООН про статус біженців. Польща забезпечила житло, медичну допомогу, доступ до освіти та соціальні гарантії, демонструючи приклад міжнародної солідарності в умовах кризи.

Політична підтримка України з боку Польщі також мала важливе значення. Вона лобіювала європейську та євроатлантичну інтеграцію

України, що підтвердило зобов'язання ЄС перед Україною. Надання статусу кандидата на вступ до ЄС і підтримка вступу України до НАТО підкреслили роль Польщі у зміцненні міжнародного порядку та колективної безпеки.

Польща відіграла вирішальну роль у формуванні глобальної коаліції проти російської агресії. Її дії сприяли зміцненню міжнародного правопорядку, заснованого на принципах Статуту ООН, і допомогли відновити стабільність та справедливість на міжнародній арені. Польща стала лідером у підтримці України, демонструючи важливість дотримання принципів міжнародного права й колективної відповідальності.

Висновок до II розділу:

Було проаналізовано те, як російська агресія вплинула на українсько-польські відносини, перетворивши їх на стратегічно важливе партнерство. Воєнні дії підштовхнули обидві країни до тіснішої взаємодії, що дозволило Польщі закріпити свій статус одного з найактивніших союзників України в Європі. Реакція Польщі на анексію Криму та конфлікт на сході України включала не лише засудження дій Росії, а й значну політичну, військову й економічну підтримку України, що засвідчило глибоке розуміння спільних загроз і викликів у регіоні.

На тлі повномасштабного вторгнення Росії польсько-українське партнерство набуло безпрецедентного рівня. Транскордонні ініціативи сприяли стабілізації економічної та соціальної ситуації в обох країнах, а Польща стала прихистком для мільйонів українців, які вимушено покинули свої домівки. Водночас Польща активно захищала інтереси України на міжнародній арені, просуваючи її євроінтеграційні прагнення.

Таким чином, російська агресія стала своєрідним імпульсом для зміцнення українсько-польських зв'язків, поклавши основу для подальшої співпраці у безпековій та міжнародній сферах. Польща підтвердила свій статус надійного союзника України, стаючи ключовим гарантом стабільності у регіоні й активно підтримуючи європейські прагнення Києва.

Розділ 3. Перспективи українсько-польського співробітництва в умовах триваючого конфлікту

1. Роль Польщі у підтримці української державності

Польсько-українські відносини мають глибокі історичні корені, і їх сучасний розвиток відбувається на тлі багатовікових зв'язків між двома народами, які в різні періоди історії проходили через складні етапи співіснування та конфліктів. Водночас ці відносини в сучасному вимірі характеризуються співпрацею, яка стала основою для підтримки України з боку Польщі у її прагненні до суверенітету, стабільності та інтеграції в європейські й міжнародні структури.

Історичні аспекти відіграють важливу роль у формуванні основ польсько-українських відносин. Ці взаємини розпочалися ще з періоду існування Київської Русі, коли її землі стикалися з амбіціями польських монархів. Особливо помітним вплив Польщі на українські землі став у період після укладення Люблінської унії 1569 року, коли українські території стали частиною Польської Корони. Це спричинило значні соціально-політичні зміни, які вплинули на розвиток національної свідомості українців, хоча водночас викликало серйозні конфлікти, зокрема національно-визвольні повстання, які у подальшому мали великий вплив на взаємини двох народів[53].

Період XX століття став особливо драматичним для польсько-українських відносин. Події польсько-української війни 1918–1919 років та анексія Західної України Польщею сформували складне тло для майбутніх відносин. Після Другої світової війни, коли кордони між Польщею та Радянським Союзом були встановлені, відбувся новий етап взаємовідносин, зокрема через переселення та складні питання національних меншин. Ці аспекти стали причинами для певних напруженостей у подальших відносинах, однак із часом обидві країни прагнули до стабілізації та примирення[54].

Зі здобуттям Україною незалежності в 1991 році Польща швидко визнала її новий статус, ставши першою країною, що офіційно визнала суверенітет України 2 грудня того ж року. Це був важливий дипломатичний крок, який заклав основу для подальшого співробітництва. Відносини між двома державами почали активно розвиватися на рівні політичного та економічного партнерства. Польща стала активним прихильником стабільної та незалежної України, бачачи в ній важливого партнера для забезпечення регіональної безпеки та стабільності[54].

Одним з ключових аспектів підтримки Польщею української державності стало її лобіювання інтересів України в європейських та євроатлантичних структурах. Польща, маючи власний досвід інтеграції до Європейського Союзу, вбачала в цьому процесі шлях до стабілізації регіону та зміцнення європейської безпеки. У 1994 році між Україною та Польщею було підписано декларацію про стратегічне партнерство, яка окреслила основні напрями співпраці, включаючи допомогу Україні в інтеграції до НАТО і ЄС. Польща бачила у цьому можливість створення стабільного та безпечного східного сусіда, що відповідає інтересам як Польщі, так і Європейського Союзу[55].

Ця співпраця продовжувала розвиватися у 2000-х роках, коли Польща стала одним із головних ініціаторів програми "Східне партнерство", яка була започаткована в 2009 році Польщею спільно зі Швецією. Ця ініціатива спрямована на підтримку реформ у країнах Східної Європи, включаючи Україну, та сприяння їхній інтеграції з ЄС. Польща також виступала активним прихильником спрощення візового режиму для українських громадян, що дало можливість збільшити міжлюдські контакти та сприяло економічному і культурному обміну між країнами[56].

Важливим аспектом польської підтримки української державності є економічне співробітництво між двома країнами. Польща є одним із ключових торгових партнерів України, і обсяг товарообігу між країнами продовжує зростати. Наприклад, у 2019 році він сягнув 8,03 мільярда доларів

США, що є показником динамічної економічної взаємодії. Польща стала важливим інвестором в українську промисловість, особливо в галузі інфраструктурних проєктів та енергетики. Ця співпраця дозволяє Україні зменшити свою залежність від російських енергетичних ресурсів, що є важливим стратегічним кроком у контексті енергетичної безпеки країни.

Крім того, Польща відіграє вирішальну роль у наданні гуманітарної допомоги Україні, особливо після початку російсько-української війни у 2022 році. Польща прийняла мільйони українських біженців, організувала мережу підтримки для забезпечення тимчасового житла, медичної допомоги та освітніх програм. Ця підтримка має вирішальне значення для стабільності українських громадян, які вимушено покинули свої домівки через військові дії. Важливість Польщі як гуманітарного партнера важко переоцінити, адже її допомога стала критичною в умовах жорстокої війни[57].

Водночас Польща не обмежується лише гуманітарною допомогою, а активно надає Україні військову підтримку, яка включає постачання озброєнь, техніки та боєприпасів. Ця військова допомога є життєво необхідною для захисту української державності та обороноздатності країни в умовах відкритої агресії з боку Росії. Внесок Польщі у військову допомогу включає надання танків, артилерії та протитанкових комплексів, що сприяє посиленню оборонних можливостей України.

Роль Польщі у підтримці української державності охоплює також питання політичної підтримки на міжнародній арені. Польща постійно виступає за збереження санкцій проти Росії та за подальше посилення міжнародного тиску на Москву для припинення агресії. Крім того, польські дипломати активно лобіюють надання Україні необхідної фінансової та технічної допомоги з боку західних країн і міжнародних організацій. Це є критичним фактором для підтримки економічної стабільності України та продовження реформ, необхідних для її інтеграції до європейських і міжнародних структур.

У висновку, роль Польщі у підтримці української державності є визначальною в контексті сучасної політики, безпеки та міжнародних відносин у Європі. Протягом багатьох років Польща відіграла важливу роль у політичному становленні незалежної України, допомагаючи країні не лише на дипломатичному рівні, але й підтримуючи її євроінтеграційні та євроатлантичні прагнення. Польща, маючи власний досвід інтеграції до Європейського Союзу та НАТО, стала активним партнером України на її шляху до цих структур, пропонуючи дипломатичну та практичну допомогу в адаптації українських інституцій до вимог західних стандартів.

Крім політичної підтримки, Польща активно сприяла розвитку економічних зв'язків, що мало значний вплив на стабільність української економіки, особливо в періоди криз. Польща стала одним із найбільших торгових партнерів України, інвестуючи у ключові сектори її економіки, зокрема в енергетику та інфраструктуру, що сприяло зміцненню української незалежності від російських ресурсів.

Військова та гуманітарна допомога, особливо під час російсько-української війни, є важливою складовою підтримки України з боку Польщі. Польща стала однією з перших країн, яка надіслала військову допомогу та прийняла мільйони українських біженців, організувавши широку мережу допомоги. Військова підтримка з боку Польщі не лише зміцнює обороноздатність України, але й підсилює її позиції на міжнародній арені.

2. Аспекти гуманітарної та військової допомоги в польсько-українських відносинах

Україна та Польща вже багато років є важливими стратегічними партнерами у різних сферах, включаючи політичну, економічну та, особливо, військову співпрацю. Взаємна підтримка у боротьбі зі спільними викликами, як-от загрози регіональній безпеці, зокрема російська агресія проти України, є ключовими аспектами партнерства. У цьому контексті значну роль відіграє військово-політичне та військово-технічне співробітництво, яке допомагає

обом країнам посилювати свою обороноздатність та зміцнювати стабільність у регіоні.

Історія співробітництва між Україною та Польщею в галузі оборони сягає кількох десятиліть. Проте з початком російської агресії у 2014 році і повномасштабним вторгненням Росії в Україну у 2022 році співпраця в оборонній сфері набула особливого значення. Польща швидко стала одним із найбільших постачальників військової допомоги для України, надаючи як озброєння, так і технічні консультації, а також беручи участь у спільних навчаннях. Таке партнерство допомагає українським військам підвищувати свою бойову готовність і швидше адаптуватися до нових викликів, що постають перед ними на полі бою[58].

Одним із яскравих прикладів тісної співпраці між Україною та Польщею є створення Люблінського трикутника, а також багатонаціональної Литовсько-польсько-української бригади (ЛПУБ). Люблінський трикутник, започаткований у 2020 році, є платформою для тристоронньої співпраці між Україною, Польщею та Литвою. Ця ініціатива ставить перед собою амбітні цілі у сфері безпеки, економіки та культури. Учасники цього формату зосереджують свою діяльність на спільному реагуванні на регіональні загрози, розвитку економічних зв'язків, підтримці євроатлантичної інтеграції України та організації спільних культурних заходів[59].

Міністри закордонних справ України, Польщі та Литви – Дмитро Кулеба, Яцек Чапутович та Лінас Лінкявічюс – назвали Люблінський трикутник новою формою тристоронньої співпраці. Вона ґрунтується на багатовікових історичних зв'язках між цими країнами, що є важливою складовою формування спільного європейського безпекового простору. Спільні ініціативи у межах цього трикутника допомагають відстоювати територіальну цілісність України та захищати міжнародне право в умовах російської агресії[60].

Інший важливий елемент співпраці між Україною, Польщею та Литвою – Литовсько-польсько-українська бригада (ЛПУБ), створена у 2014 році. Ця

багатонаціональна військова частина розташована у місті Люблін (Польща) і відіграє ключову роль у зміцненні оборонної спроможності трьох країн. Основними завданнями ЛПУБ є проведення спільних навчань та тренувань для підвищення оперативної сумісності збройних сил, участь у миротворчих місіях та операціях під егідою ООН, ЄС та НАТО, а також обмін досвідом у контексті модернізації оборонних систем[61].

Попри значний прогрес у співпраці, польсько-українські відносини інколи нагтовхуються на політичні виклики. Непорозуміння у політичній площині часто виникають через різні погляди на спільну історію, зокрема Волинську трагедію. Ці розбіжності інколи використовуються зовнішніми силами, такими як Росія, для посилення розколів між країнами. Однак, незважаючи на ці труднощі, основи польсько-української військової співпраці залишаються міцними, і обидві країни продовжують тісно співпрацювати у рамках спільних оборонних ініціатив[62].

З моменту початку повномасштабної війни Польща стала ключовим партнером України у наданні військової допомоги. Варшава передала українській армії значну кількість військової техніки та озброєння, включаючи танки, бойові машини піхоти, системи протиповітряної оборони, артилерію та літаки. Наприклад, Україна отримала від Польщі понад 260 танків різних моделей, включаючи модернізовані версії радянських танків Т-72, а також танки Leopard 2, які були передані Польщею у рамках міжнародної "Танкової коаліції"[63].

Польща також активно підтримувала Україну у сфері протиповітряної оборони, надаючи системи ППО, такі як "Оса" та модернізовані польські версії радянських систем, що дозволили підвищити здатність української армії захищатися від російських авіаційних ударів. Крім того, Польща надала Україні зенітно-ракетні комплекси Piorun, які стали ефективним інструментом боротьби з безпілотними літальними апаратами та крилатими ракетами[64].

У сфері військово-технічної співпраці Польща відіграє важливу роль як постачальник зброї та боєприпасів. Наприклад, українська артилерія використовує польські самохідні гаубиці ANS Krab, які дозволяють вести ефективний артилерійський вогонь на дальності до 40 кілометрів. Крім того, Польща стала постачальником стрілецької зброї для української армії, включаючи автомати GROT, що активно використовуються українськими військовими[65].

Співпраця у галузі оборони між Україною та Польщею не обмежується лише постачанням озброєння. Велика увага приділяється спільним військовим навчанням та тренуванням. Це дозволяє українським та польським військовим обмінюватися досвідом та розробляти спільні підходи до ведення бойових дій. Зокрема, спільні навчання, такі як польсько-українські маневри "Сінь" та "Літавра", сприяють підвищенню бойової готовності обох країн[66].

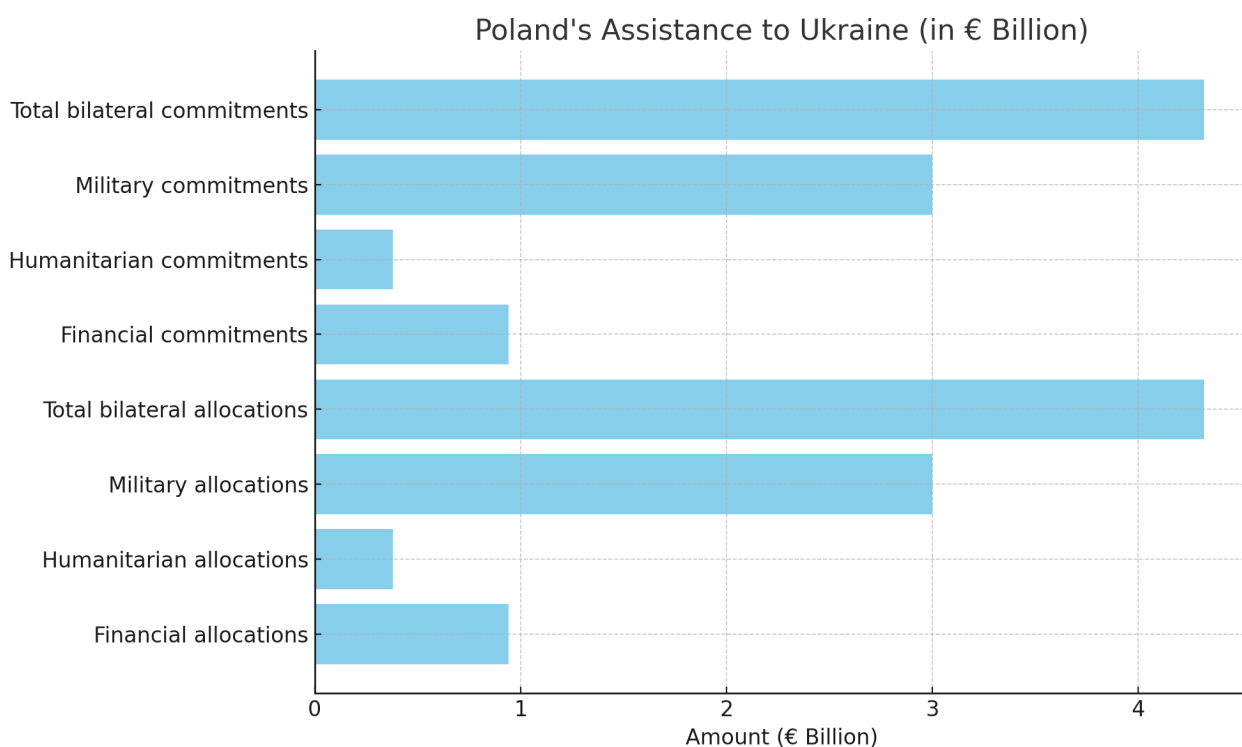

Рис. 1. Польська допомога Україні з початку повномасштабного вторгнення (на момент червня 2024р)

Джерело: зроблено автором на основі джерела[67]

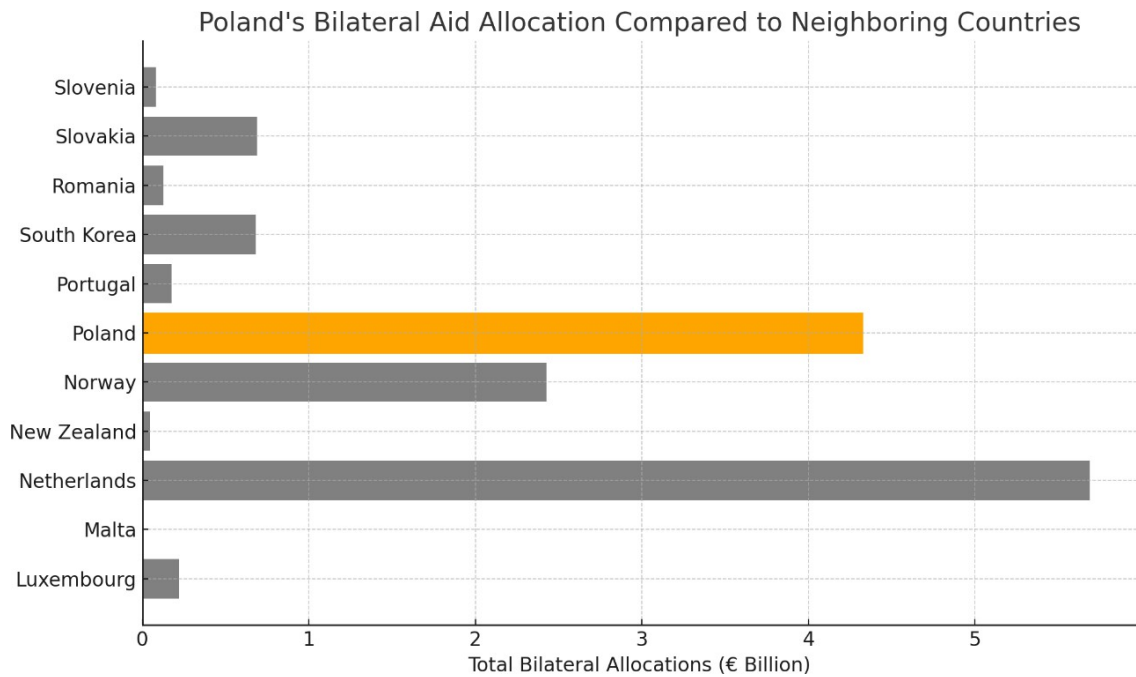

Рис. 1. Польська допомога Україні з початку повномасштабного вторгнення в порівнянні з деякими країнами

Джерело: зроблено автором на основі джерела [67]

Крім того, співпраця між Україною та Польщею розвивається і у сфері кібербезпеки, що стає все більш актуальною у сучасних умовах. Обидві країни стикаються з постійними кіберзагрозами, і тому співпраця у цій сфері дозволяє краще захищати національні інформаційні ресурси від хакерських атак та кібершпигунства. Україна та Польща можуть розвивати спільні ініціативи у цій галузі для підвищення своєї стійкості до кібератак[68].

Важливим аспектом українсько-польського військово-технічного співробітництва є спільний розвиток військової науки та технологій. Це дозволяє створювати нові типи зброї та військової техніки, які відповідають сучасним вимогам бойових дій. Така співпраця також може сприяти підвищенню конкурентоспроможності обох країн на міжнародному ринку зброї. Крім того, участь у спільних оборонних проектах в рамках НАТО та Європейського Союзу відкриває нові можливості для інтеграції України до євроатлантичних структур безпеки[69].

Попри успіхи у співпраці, українсько-польські відносини у військовій сфері стикаються з низкою викликів. Політичні розбіжності, бюджетні обмеження та технологічні виклики інколи ускладнюють співробітництво. Наприклад, обмежені фінансові ресурси можуть стати серйозною перешкодою для розширення оборонної співпраці, а відмінності у підходах до військово-технічного виробництва можуть гальмувати розвиток спільних проєктів[70].

Проте ці виклики можуть бути подолані шляхом збільшення дипломатичних зусиль та збереження конструктивного діалогу між країнами.

Одним із шляхів вирішення фінансових проблем може бути залучення міжнародної підтримки та фінансування спільних оборонних проєктів, що дозволить компенсувати обмеження бюджетів. Що стосується технологічних викликів, то розвиток власної військово-технічної бази та впровадження передових технологій допоможе Україні та Польщі подолати ці труднощі[71].

Загалом, українсько-польське військово-технічне співробітництво є важливим фактором забезпечення безпеки як для обох країн, так і для всього регіону.

Історія відносин між Польщею та Україною є багатогранною та складною, часто позначеною як періодами тісної співпраці, так і часами напруженості. Однак сьогодні ці дві країни є стратегічними партнерами, об'єднаними не лише геополітичними інтересами, а й спільними цінностями, які відстоюють свободу, демократію та права людини. Незважаючи на важке історичне минуле, яке включає в себе численні конфлікти та суперечності, сьогодні Польща та Україна демонструють зразковий приклад співпраці, допомоги і підтримки в умовах глибокої кризи. Ця співпраця набула особливо важливого значення у світлі повномасштабної військової агресії Росії проти України, що розпочалася у 2022 році. Польща швидко і рішуче відгукнулася на виклики, пов'язані з гуманітарною кризою, забезпечуючи українському народові не лише притулок і безпеку, а й всебічну підтримку на міжнародному рівні.

Польща та Україна неодноразово переживали складні періоди у своїй історії, зокрема боротьбу за незалежність, а також військові вторгнення з боку тоталітарних режимів. XX століття стало свідком декількох ключових подій, які вплинули на національну ідентичність обох країн. Україна, з одного боку, перебувала під радянською окупацією, а Польща зазнала військової агресії як від нацистської Німеччини, так і від Радянського Союзу. Проте обидві країни вистояли, зберегли свої національні ідентичності та відновили державність. Польща і Україна знайшли спільну мову у своїй боротьбі за незалежність та демократію, а також у прагненні зберегти свою суверенність перед обличчям зовнішніх загроз.

Спільний досвід обох країн у боротьбі за свободу та незалежність значно зміцнив їхні зв'язки на сучасному етапі. Цей досвід не лише зблизив їх у минулому, але й став фундаментом для розвитку сучасних партнерських відносин. Польща і Україна вбачають у захисті прав людини, демократії та верховенства права свої основні спільні цінності. На цих принципах ґрунтується їхнє стратегічне партнерство, яке охоплює політичну, економічну, культурну і, найголовніше, гуманітарну сферу.

Тісні взаємозв'язки між Польщею та Україною можна простежити у різних сферах, де ці дві країни демонструють конвергенцію своїх цінностей і взаємну підтримку. Це охоплює не лише політичну та економічну площину, але й культурну, освітню та гуманітарну співпрацю. Польща та Україна активно співпрацюють у сфері демократичних реформ, зміцнення демократичних інститутів і захисту прав людини. Їхні євроінтеграційні прагнення є ще одним важливим елементом співпраці, оскільки обидві країни прагнуть до вступу в ЄС та НАТО, а також до впровадження європейських стандартів. Важливо також відзначити їхні спільні зусилля щодо забезпечення безпеки та територіальної цілісності, що є ключовим аспектом сучасної політики Польщі та України.

Окрім цього, дві країни мають спільну культурну спадщину та близькі історичні зв'язки, що значно полегшує процес культурного обміну та

взаємної підтримки. Польща неодноразово виступала на міжнародній арені як активний захисник інтересів України, а також як країна, яка надає всебічну допомогу під час гуманітарних криз. Одним із найяскравіших прикладів такої підтримки стала реакція Польщі на масовий наплив українських біженців після початку російської агресії у 2022 році.

Таблиця 1. Спільні цінності та підтримка між Польщею і Україною

Сфера	Характеристика
Демократичні принципи	Захист прав людини, основних свобод; дотримання верховенства права; забезпечення плюралізму та свободи слова
Євроінтеграційні амбіції	Орієнтація на вступ до ЄС і НАТО; адаптація європейських стандартів; посилення демократичних інституцій
Безпека і територіальний суверенітет	Протидія зовнішній агресії; захист суверенітету; забезпечення миру та стабільності у регіоні
Культурна спорідненість	Спільна історична спадщина; культурний обмін; підтримка української та польської діаспор
Гуманітарна взаємодія	Притулок для біженців; надання гуманітарної допомоги в кризові моменти; співпраця з міжнародними організаціями

Джерело: підготовлено автором

Така конвергенція цінностей є основою для подальшого зміцнення стратегічного партнерства між Польщею та Україною. Від захисту демократії

до підтримки культурного обміну, ці дві країни демонструють високу солідарність і готовність до взаємної підтримки у важкі часи.

Під час повномасштабної російської агресії проти України Польща стала надійним союзником та активним гравцем у наданні гуманітарної допомоги. Вона відкрила свої кордони для мільйонів українців, які були змушені покинути свої домівки внаслідок війни. Польща стала одним з головних центрів допомоги для біженців, які прибули з України, надавши їм притулок, доступ до медицини, харчування та психологічної підтримки.

Після початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 року Польща стала ключовою країною, яка прийняла найбільшу кількість українських біженців. Протягом перших місяців війни польські кордони перетнули понад 1,5 мільйона українців, більшість із яких були жінками та дітьми, що шукали безпеки[72]. Польський уряд негайно вжив заходів для створення системи прийому біженців, яка включала розміщення їх у таборах, гуртожитках, притулках, а також у приватних будинках польських громадян. Ця оперативність і готовність допомогти свідчить про високу солідарність та гостинність Польщі.

Притулки для біженців забезпечують не лише дах над головою, але й необхідні соціальні та гуманітарні послуги, такі як харчування, медична допомога, психологічна підтримка та допомога у вирішенні юридичних питань. Крім того, польський уряд організував фінансову допомогу українським біженцям, що дало можливість забезпечити їхні базові потреби на період адаптації до нових умов.

Польська гостинність стала проявом не лише на державному рівні, але й на рівні громадянського суспільства. Польські громадські організації та волонтери активно залучилися до процесу допомоги біженцям, забезпечуючи їх харчуванням, одягом, медикаментами та іншими необхідними речами.

Таблиця 2. Польська підтримка українських біженців

Аспект	Характеристика
Кількість	Прийнято понад 1,5 мільйона українських біженців, серед яких переважають жінки та діти
Розміщення	Притулки, тимчасові табори, гуртожитки; приватні оселі польських громадян; забезпечення належних умов проживання
Підтримка	Забезпечення харчуванням, медичними послугами, психологічною допомогою та фінансовою підтримкою
Учасники	Уряд Польщі, громадські організації, волонтери, міжнародні організації, такі як УВКБ ООН
Важливість	Прояв гостинності та солідарності; забезпечення безпеки і захисту; зміцнення зв'язків між Польщею та Україною

Джерело: підготовлено автором

Ця допомога з боку Польщі є надзвичайно важливою для українських біженців, які опинилися в скрутній ситуації. Відповідь Польщі на гуманітарну кризу демонструє її здатність швидко мобілізувати ресурси та розробити ефективну систему прийому та підтримки біженців. Польські громадяни також виявили готовність допомогти своїм українським сусідам, надаючи їм притулок у своїх домівках та активно долучаючись до волонтерської діяльності.

Окрім надання притулку, Польща відіграє важливу роль у наданні матеріальної допомоги Україні. З початку війни польський уряд виділив значні фінансові ресурси для закупівлі та доставки гуманітарних вантажів на територію України. Лише протягом перших шести місяців війни до України було відправлено понад 16 тисяч тонн гуманітарних вантажів[73]. Ця

допомога включала продукти харчування, медикаменти, засоби гігієни, одяг та інші товари першої необхідності.

Активність польських волонтерів та громадських організацій в наданні допомоги Україні є справжнім прикладом людяності та солідарності. З перших днів повномасштабної війни польські громадяни взяли на себе ініціативу допомагати українцям, що постраждали від конфлікту. Це охоплювало як надання гуманітарної допомоги у вигляді продуктів, медикаментів, одягу, так і організацію транспорту для евакуації біженців, координацію розміщення, а також забезпечення соціальною та психологічною підтримкою.

Завдяки активній участі польських громадських організацій було зібрано мільйони злотих, які спрямовувалися на закупівлю необхідних товарів та послуг для українців. Польща також виступила важливим транзитним коридором для міжнародної допомоги, оскільки через польську територію до України проходили тисячі вантажівок з гуманітарними вантажами, загальною вагою понад 100 тисяч тонн[74].

Польські неурядові організації, як, наприклад, Польська гуманітарна акція (РАН) та «Карітас Польща», мобілізували свої ресурси, щоб допомогти українському народу в цей складний час. Вони відкрили пункти прийому та підтримки українських біженців, організували численні кампанії зі збору коштів, що дали змогу надати фінансову підтримку постраждалим, а також забезпечити їх товарами першої необхідності. Завдяки активній діяльності цих організацій українські біженці отримували не лише матеріальну допомогу, але й змогу інтегруватися в нове середовище.

Особливе значення мала медична допомога, яку Польща надавала Україні. З перших днів війни польські медичні установи відкрили свої двері для поранених українців, надаючи їм невідкладну медичну допомогу. Лікарі, медсестри та інший медичний персонал щодня приймали сотні пацієнтів, серед яких були як цивільні, так і військові, які потребували лікування внаслідок поранень, отриманих під час бойових дій.

Крім того, польські медичні бригади були відправлені безпосередньо в Україну для надання допомоги на місцях. Це включало як роботу в польових госпіталях, так і підтримку місцевого медичного персоналу. Польща також активно постачала до України медичне обладнання, медикаменти та витратні матеріали, що були необхідні для лікування поранених та постраждалих від бойових дій[75].

Польська допомога у сфері охорони здоров'я охоплювала не лише екстрене лікування, але й реабілітацію поранених українців, які отримали інвалідність внаслідок війни. Реабілітаційні центри в Польщі забезпечували фізіотерапію, психологічну підтримку та інші послуги, що допомагали українським громадянам повернутися до нормального життя після важких травм.

Таблиця 3. Медична співпраця між Польщею та Україною

Аспект	Характеристика
Лікування в Польщі	Сотні поранених українців пройшли лікування та реабілітацію в польських лікарнях
Медичні бригади Польщі в Україні	Робота в польових шпиталях на місцях та тісна взаємодія з українськими медиками
Забезпечення лікарень	Постачання медичного обладнання, медикаментів та витратних матеріалів для підтримки українських лікарень
Реабілітаційна допомога	Фізична та психологічна реабілітація, а також соціальна інтеграція постраждалих
Обмін професійним досвідом	Спільні тренінги для медичного персоналу з надання невідкладної допомоги

Ця таблиця підкреслює різні аспекти медичної допомоги, яку Польща надає Україні. Важливим є не лише лікування поранених, але й обмін досвідом між медичними фахівцями обох країн, що дозволяє підвищити ефективність наданої допомоги.

Польща також стала важливим партнером України у зміцненні її медичної інфраструктури, яка зазнала значних втрат у результаті війни. Постачання медичних товарів та обладнання, навчання українських медиків, а також спільні тренінги з надання екстреної допомоги є лише частиною зусиль Польщі, спрямованих на підтримку української системи охорони здоров'я.

Окрім офіційної державної допомоги, велику роль у підтримці України відіграли польські волонтерські рухи та громадські організації. З самого початку конфлікту польські громадяни виявили надзвичайну активність і готовність допомагати українським біженцям, а також постраждалим у самому епіцентрі бойових дій.

Польські волонтери організували численні ініціативи для збору коштів, продуктів, одягу, медикаментів та інших необхідних товарів для українців. Ці ресурси надсилалися як для біженців, що прибули до Польщі, так і безпосередньо в зону бойових дій в Україні. Вони не лише надавали фізичну допомогу, але й організовували евакуацію цивільних осіб з гарячих точок.

Таблиця 4. Польська підтримка України: приклади ініціатив

Ініціатива	Зібрані кошти
Д е р ж а в н и й ф о н д підтримки України	Понад 135 мільйонів злотих (близько 30 мільйонів євро)
"Разом для України"	Понад 20 мільйонів злотих
З б і р к о ш т і в організацією Карітас	Більше 17 мільйонів злотих
"Польща пам'ятає"	Приблизно 14 мільйонів злотих

"Серце для України"	Більше 10 мільйонів злотих
---------------------	----------------------------

Джерело: підготовлено автором

Ця таблиця демонструє різноманітні ініціативи зі збору коштів та ресурсів, які проводилися польським суспільством для підтримки України. Кожна з цих ініціатив є не лише засобом надання фінансової допомоги, але й символом солідарності між польським та українським народами.

Благодійні фонди, громадські організації, релігійні спільноти та окремі громадяни взяли участь у численних заходах для збору коштів на підтримку постраждалих від війни. Ці ресурси використовувалися для закупівлі гуманітарних товарів, забезпечення тимчасового житла для біженців, а також надання прямої фінансової допомоги нужденним.

Польща не обмежувалася лише наданням внутрішньої допомоги, але й активно співпрацювала з міжнародними організаціями, такими як ООН та Європейський Союз, для координації зусиль у наданні гуманітарної підтримки Україні. Це дозволило не лише забезпечити більш ефективний розподіл допомоги, але й створити стійку інфраструктуру для подолання гуманітарної кризи.

Польща стала важливим транзитним коридором для гуманітарних вантажів, що надходили з різних країн світу для підтримки України. Ця співпраця дала змогу забезпечити ефективну доставку гуманітарних вантажів до найбільш постраждалих регіонів України.

Висновок. Польсько-українські відносини, зокрема у сфері гуманітарної та військової допомоги, є ключовим прикладом стратегічного партнерства, що демонструє високу солідарність між двома народами. З початком повномасштабної війни в Україні, Польща не лише надала значну гуманітарну допомогу, але й стала одним з головних міжнародних партнерів, які активно підтримують Україну в боротьбі з російською агресією. Гуманітарна допомога Польщі охоплює такі важливі аспекти, як надання притулку мільйонам українських біженців, забезпечення їх медичною

допомогою, харчуванням, соціальною підтримкою та створенням безпечних умов проживання.

Військова підтримка Польщі для України є не менш важливою складовою цього партнерства. Польща надає Україні сучасне озброєння, військову техніку, боєприпаси та обладнання, що сприяє зміцненню обороноздатності України. Польсько-українська співпраця у військово-технічній сфері, включаючи спільні навчання, обмін досвідом та розвиток спільних проектів, дозволяє українським військовим підвищувати свою ефективність на полі бою. Окрім того, спільні оборонні ініціативи, такі як Люблінський трикутник та Литовсько-польсько-українська бригада (ЛПУБ), є символами тісного співробітництва, яке спрямоване на зміцнення безпеки не лише цих двох країн, але й усього регіону.

У контексті повномасштабної війни, Польща відіграє роль надійного союзника України, пропонуючи не тільки військову, але й гуманітарну допомогу, яка сприяє подоланню кризи, викликаній російською агресією. Така підтримка підкреслює глибокі зв'язки між двома країнами, що ґрунтуються на спільних цінностях свободи, демократії та поваги до прав людини. Польсько-українське партнерство продовжує бути важливим чинником стабільності в регіоні та потужним прикладом міжнародної солідарності.

3. Спільні проекти в економічній та інфраструктурній сферах

Участь України в ініціативах співпраці у Центральній Європі є важливим елементом її зовнішньої політики, що сприяє інтеграції з європейськими країнами та зміцненню регіональних зв'язків. Україна прагне бути активним учасником цих процесів, але її участь варіюється залежно від специфіки кожної ініціативи, а також політичної та економічної ситуації в країні.

Залучення України до міжнародних інституцій, що діють у Центральній Європі, потребує ретельного підходу, зважаючи на характер цих інституцій та

взаємовідносини між їхніми учасниками. Україна має бути інтегрована в діалог і оперативну діяльність цих структур, що дозволить їй брати участь у важливих регіональних процесах.

Однією з найважливіших ініціатив регіональної співпраці, в якій бере активну участь Польща, є Ініціатива трьох морів (ІТМ). Це об'єднання держав Центральної Європи, яке спрямоване на розвиток співпраці у сферах енергетики, транспорту, інформаційних технологій та телекомунікацій. З самого початку позиція України щодо цієї ініціативи була неоднозначною. Після Революції гідності 2013–2014 років новий уряд України сфокусувався на розвитку відносин із провідними західноєвропейськими країнами, зокрема Німеччиною та Францією, в контексті анексії Криму Росією та війни на Донбасі. Це призвело до того, що регіональна політика, в тому числі співпраця в рамках ІТМ, відійшла на другий план. Наприклад, Україна не скористалася запрошенням на перший саміт ІТМ у 2016 році, що відбувся в Дубровнику[76].

Незважаючи на це, залучення України до ІТМ залишається актуальним питанням. Необхідно розробити модель її участі в ключових інфраструктурних проектах ІТМ, таких як нафтопровід Одеса-Броди-Гданськ або будівництво доріг, які з'єднують Україну з мережею Віа Карпатія. Однак, на даний момент повноцінне членство України в ІТМ видається неможливим, оскільки це може надати ініціативі надмірного геополітичного характеру. Україна могла б стати спостерігачем, як це вже зробили Німеччина та США, що дозволило б створити формат співпраці "ІТМ+" для посилення зв'язків без формального членства.

Крім ІТМ, важливим інструментом регіональної співпраці є Вишеградська група (V4), яка об'єднує Польщу, Угорщину, Чехію та Словаччину. Ця організація спрямована на посилення взаємодії між країнами Центральної Європи, а також на допомогу країнам Східного партнерства, зокрема Україні. Програма "Вишеград для Східного Партнерства" та стипендіальні програми для українських студентів є прикладом успішної

співпраці. Проте, значний вплив на Вишеградську групу справив конфлікт між Росією та Україною. Різниця в підходах країн-членів V4 до Росії створила труднощі у формулюванні спільної позиції, що стало чинником, який ускладнив співпрацю[76].

Реалізація бажання України стати членом V4 є малоімовірною з огляду на внутрішньополітичні та зовнішньополітичні виклики. Натомість, перспективним є формат зустрічей "V4+", який дозволяє Україні співпрацювати з країнами Вишеградської четвірки на гнучкій основі. Однак активність у цьому форматі знизилася через складнощі у відносинах між Україною та Угорщиною, а також через концентрацію V4 на вирішенні власних проблем, таких як міграційна криза ЄС та розбіжності у ставленні до Росії.

Ще однією перспективною формою співпраці може стати розширення Трилогу між Польщею, Туреччиною та Румунією, до якого можна було б долучити Україну та Грузію. Спільна загроза з боку Росії робить цю структуру потенційно ефективною платформою для взаємодії з питань безпеки та оборони. Також доцільним може бути співробітництво у рамках Бухарестської дев'ятки, яка зосереджена на військових питаннях у Східній Європі, хоча Україна не має можливості стати її членом.

Що стосується Балтійського регіону, то країни Балтії (Литва, Латвія, Естонія) тривалий час підтримують Україну в її прагненні до інтеграції з ЄС. Ці країни активно співпрацюють з Україною у сфері реформ, управління кордонами, а також в економічних питаннях. Особливо тісні відносини між Україною та Литвою, яка була партнером у багатьох політичних і соціальних проектах, спрямованих на зближення України з європейськими структурами. Важливо продовжувати та поглиблювати співпрацю у цьому напрямі.

Окремо слід зазначити ініціативу «Європа Карпат», яка протягом останніх років втратила свою інтенсивність. Політичні причини стали ключовим фактором, який призвів до зниження активності України в цьому форматі. Проте "Європа Карпат" залишається важливою платформою для

розвитку парламентської дипломатії та обміну досвідом у сфері сталого розвитку, що є цінним для України. Відновлення активної участі в цій ініціативі дозволить Україні не лише поглибити зв'язки з сусідніми державами, але й сприяти розвитку регіону загалом[76].

Люблінський трикутник є важливою платформою для тристоронньої співпраці між Польщею, Литвою та Україною, орієнтованою на зміцнення партнерських відносин у Балто-Чорноморському регіоні. Основна мета цієї ініціативи полягає в розвитку всебічної взаємодії між цими трьома країнами, що має відбуватися як на політичному, так і на соціальному рівнях. Щоб до сягти успіху, Люблінський трикутник потребує подальшої інституціоналізації, як у політичному, так і в суспільному аспектах. Соціальна інституціоналізація полягає в необхідності підвищення рівня розуміння важливості цієї співпраці серед громадськості трьох держав. Це передбачає проведення активної інформаційної кампанії, яка спрямована на пояснення цілей і значення такого партнерства.

Політична інституціоналізація, своєю чергою, має полягати у створенні та розвитку міжурядових, міжвідомчих та міжпарламентських структур, які сприятимуть формуванню міцного фундаменту для співпраці. Окрім цього, важливо залучити до процесу аналітичні центри, «мозкові центри» та інші академічні й дослідницькі установи, здатні здійснювати глибокий аналіз і пропонувати стратегічні рішення для розвитку співпраці. Щоб Люблінський трикутник вийшов із початкової декларативної фази та почав приносити реальні результати, необхідно розробити середньостроковий план його розвитку, який охоплював би різні сфери взаємодії.

Важливим аспектом розвитку цієї ініціативи є чітке розмежування на так звану "жорстку" і "м'яку" співпрацю. Жорстка співпраця має охоплювати питання політичної та військової взаємодії, тоді як м'яка сфера включає в себе освітні та культурні ініціативи, спрямовані на активізацію історичної пам'яті та розвитку колективного менталітету. Такі проекти можуть мати

великий вплив на поглиблення співпраці в гуманітарних питаннях та сприяти зміцненню культурних зв'язків між трьома країнами.

Одна з ключових переваг Люблінського трикутника для України полягає в можливості поєднати її інтереси як у Балтійському, так і в Чорноморському регіонах. Це надзвичайно важливо, особливо з огляду на постійні загрози з боку Росії та її намагання встановити контроль над північним узбережжям Чорного моря. Участь у Люблінському трикутнику дає Україні інституційні інструменти для посилення своєї позиції як частини Центральної Європи, а не Східної Європи, що має важливе значення для її зовнішньої політики та самоідентифікації[76].

Значущим елементом цього процесу є можливість України спиратися на історичні традиції демократії, парламентаризму, толерантності та конституціоналізму, які мають глибокі корені у спільній історії Польщі, Литви та України. Така історична спадщина може бути використана для підкреслення відмінності України від Росії, а також для підтвердження її права на включення традиції Київської Русі до загальноєвропейської історії, заперечуючи будь-які спроби Росії привласнити цю спадщину.

У рамках Люблінського трикутника важливим напрямом співпраці є також активізація польської участі в «Кримській платформі», яка має стати інструментом для реалізації заходів з деокупації Криму та Донбасу. Польща має можливість виступати як промоутер цих ініціатив, сприяючи інтеграції цих регіонів у Центральноевропейський простір. Це є надзвичайно важливим завданням, яке може мати значний вплив на подальший розвиток регіональної безпеки, особливо під час головування Польщі в ОБСЄ.

Окрім цього, важливо залучити до процесу співпраці неурядові організації та експертні установи, які спеціалізуються на дослідженні української проблематики. Це дозволить розширити аналітичну базу для прийняття рішень і сприятиме формуванню більш глибокого розуміння українських реалій та їх інтеграції в Центральноевропейську політичну та економічну архітектуру.

Наступним важливим кроком у розвитку співпраці між Україною та Центральною Європою є створення мережі університетів та аналітичних центрів, які б об'єднували вищі навчальні заклади з різних країн регіону, включаючи українські університети. Це дозволить створити потужну академічну платформу для проведення наукових досліджень і обміну знаннями. Залучення українських навчальних закладів до такої мережі сприятиме формуванню нової інтелектуальної еліти, орієнтованої на європейські цінності та ідентичність[76].

Інтеграція України до цієї наукової спільноти сприятиме подоланню асиметрії у доступі до міжнародних наукових ресурсів і баз даних, а також дозволить українським науковцям та студентам брати активну участь у міжнародних дослідницьких проектах. Ця співпраця може здійснюватися як в межах Ініціативи трьох морів, так і в рамках формату Вишеградської четвірки. Важливо укласти відповідну міжурядову угоду, яка визначить правові та організаційні рамки такої співпраці, що дозволить сформувати чітку стратегію розвитку цього напрямку.

У цьому контексті можна розглянути можливість створення Польсько-українського університету в Любліні, який міг би стати важливою освітньою та науковою платформою для обміну знаннями між країнами. Це сприятиме поглибленню взаємодії між науковими спільнотами, стимулюватиме дослідницьку діяльність і підвищить академічну мобільність.

Інституційно-договірний вимір стратегічного партнерства між Польщею та Україною потребує ретельної розробки, щоб забезпечити ефективну співпрацю на інституційному рівні. Це має відбуватися на основі розгорнутої та комплексної договірної бази, яка відповідає статусу стратегічного партнерства між двома країнами. Така база має охоплювати всі важливі сфери двосторонніх відносин і відображати як довгострокові інтереси обох країн, так і їхню спільну відповідь на сучасні виклики та загрози.

Варто відзначити, що договірно-правова база українсько-польських відносин уже включає понад 140 різноманітних договорів і домовленостей, які охоплюють усі ключові аспекти взаємодії між країнами. Окрім цього, на рівні місцевого самоврядування існує близько 500 двосторонніх угод, які регулюють співпрацю між адміністративними одиницями обох країн. Ці домовленості відображають широкий спектр інтересів і напрямків співпраці, але важливим є не тільки їх формальне існування, а й ефективна реалізація. Саме співвідношення між формальними аспектами та їх практичною реалізацією вимагає перегляду, вдосконалення та адаптації до сучасних викликів і статусу стратегічного партнерства.

Окрім цього, Польща та Україна розробили належні інституційні механізми для взаємодії на президентському, урядовому та міжпарламентському рівнях, а також на рівні місцевих органів влади. Проте для підтримки статусу стратегічного партнерства необхідно забезпечити регулярні зустрічі між лідерами двох країн, зокрема на рівні президентів, прем'єр-міністрів та інших високопосадовців. Зокрема, важливим є проведення щонайменше однієї зустрічі на рік для обговорення основних напрямів співпраці та вирішення поточних питань. Спеціальна Українсько-польська міжурядова комісія з питань економічного співробітництва також повинна працювати ефективніше, що потребує вдосконалення її інституційних форм, особливо в таких галузях, як інфраструктура, енергетика, транспорт, оборонна промисловість та безпека[76].

Ефективна реалізація задекларованих принципів стратегічного партнерства неможлива без чіткої договірно-правової основи, яка має бути постійно оновлювана та адаптована до нових викликів і загроз, таких як кібербезпека, дезінформація, а також захист трудових прав мігрантів. Цей підхід потребує перегляду та доповнення існуючих угод, а також підготовки нових документів у ключових сферах співпраці, зокрема у сфері медійного обміну та інформаційної безпеки.

30-та річниця підписання договору про добросусідство між Польщею та Україною є важливою подією, яка дає можливість переглянути наявну договірно-правову базу та адаптувати її до сучасних реалій. Ця дата також є чудовою нагодою для оновлення стратегічного партнерства і підписання меморандумів, які б враховували нові виклики та загрози. Одним з важливих напрямів такої співпраці має стати посилення протидії інформаційним загрозам та ворожій пропаганді[76].

Крім того, важливим аспектом є створення єдиного реєстру всіх договірно-правових документів, що регулюють відносини між Польщею та Україною, який би перебував у відкритому доступі. Це не тільки полегшить координацію співпраці, а й сприятиме прозорості та ефективності взаємодії. Інституційні механізми також повинні бути вдосконалені з метою підвищення ефективності співпраці у сфері торгівлі, енергетики, безпеки, а також охорони навколишнього середовища.

Політичний діалог є ключовим компонентом стратегічного партнерства між Польщею та Україною. Однак для його успішної реалізації необхідна не лише регулярність зустрічей на високому рівні, а й паралельне ведення діалогу на різних рівнях влади. Президентська ініціатива і домінування у політичному діалозі дозволили досягти певних успіхів, однак відсутність активної участі урядів і прем'єр-міністрів негативно впливає на реалізацію стратегічних ініціатив. Наприклад, затримки у будівництві стратегічних інфраструктурних проектів, таких як нафтопровід Одеса-Броди-Гданськ, стали показником недосконалості механізмів співпраці.

Попри ці труднощі, Польща постійно підтримує інтеграцію України до ЄС та НАТО, зокрема через надання Україні Плану дій щодо членства в НАТО та підтримку в рамках Східного партнерства. Важливим аспектом польсько-українських відносин є засудження агресії Росії та підтримка територіальної цілісності України. Польща також активно працює над інтеграцією України в регіональні ініціативи Центральної та Східної Європи,

такі як Ініціатива трьох морів, Вишеградська четвірка, Бухарестська дев'ятка та інші[76].

На шляху до стратегічного партнерства Україні потрібно подолати труднощі в геополітичній стратегії, які раніше часто полягали в балансуванні між Сходом і Заходом. Лише після Революції Гідності Україна визначилася зі своєю зовнішньополітичною орієнтацією на Захід. Цей крок, разом із європеїзацією та модернізацією країни, відкриває нові можливості для розвитку стратегічного партнерства з Польщею.

Політичний діалог повинен бути всебічним, охоплюючи не тільки рівень президентів, але й прем'єр-міністрів та урядових структур. Тільки таким чином можна досягти справжньої ефективності стратегічного партнерства. Важливо також враховувати, що історичні суперечки не повинні заважати прагматичній співпраці між двома країнами, а мають вирішуватися паралельно з політичним діалогом, щоб не перешкоджати економічній та політичній взаємодії.

Соціально-економічний та транскордонний вимір співпраці між Польщею та Україною є одним із ключових аспектів стратегічного партнерства між двома країнами. Важливим елементом цієї співпраці є правові основи економічних взаємин, які були закладені на самому початку розвитку двосторонніх відносин після здобуття Україною незалежності в 1991 році. Відтоді обидві країни неодноразово підкреслювали важливість розвитку економічних контактів і взаємодії як засобу зміцнення добросусідських відносин. Враховуючи спільну історію та географічне розташування, Польща стала для України одним із ключових торгових партнерів, особливо в перші роки після розпаду Радянського Союзу, коли обидві країни активно розвивали свою економіку на основі ринкових принципів[76].

Відразу після здобуття Україною незалежності була підписана важлива Угода між урядами обох країн про торгівлю та економічне співробітництво, яка заклала основу для розвитку торгових відносин. Відповідно до цієї угоди,

Польща і Україна надали одна одній режим найбільшого сприяння в питаннях мит, податків і формальностей, пов'язаних з імпортом та експортом товарів і послуг. Проте після вступу Польщі до Європейського Союзу в 2004 році дія цієї угоди завершилася, оскільки правове регулювання торгових відносин перейшло під юрисдикцію європейського законодавства[76].

Окрім цього, значну роль у правовій основі співпраці відіграє Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво, підписаний між Польщею та Україною в 1992 році. У цьому документі передбачено, що обидві сторони зобов'язуються сприяти взаємовигідному економічному співробітництву, яке має базуватися на ринкових принципах та враховувати захист інвестицій, інтелектуальної власності, а також регулювання питань обігу капіталів і пересування робочої сили. Такий підхід заклав основу для активної економічної взаємодії та взаємного обміну досвідом, особливо у сфері ринкових реформ і розвитку прикордонного співробітництва.

У 1993 році в Кракові відбувся перший економічний форум, який заклав основу для створення Змішаної комісії з питань торгівлі та економічного співробітництва між двома країнами. Ця комісія стала ключовим механізмом підтримки економічних відносин, а її діяльність спрямована на розвиток взаємних інвестицій, розбудову транспортної інфраструктури, співпрацю у сфері енергетики та інших важливих економічних галузях. Згодом у 2005 році було підписано нову угоду між урядами Польщі та України, яка ще більше розширила рамки економічної взаємодії, додавши до неї співпрацю в галузі інновацій та фінансування економічних проектів.

З моменту підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2014 році, економічні відносини України з Польщею набули нового рівня. Особливо важливим став вступ у дію угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС, що відкрив нові можливості для розвитку торгівлі між Україною і Польщею як членом ЄС. З цього часу Польща стала одним із найбільших торгових партнерів України серед країн ЄС, поступаючись лише Німеччині. Для України Польща відіграє роль важливого

ринку збуту, а також є "вікном" до спільного ринку Європейського Союзу, дозволяючи українським підприємствам отримувати доступ до нових ринків з мінімальними витратами.

У 2020 році товарообіг між двома країнами досяг 8,9 мільярда доларів США, що свідчить про стабільне зростання економічної взаємодії. Однак, попри ці позитивні результати, обидві країни стикаються з низкою викликів, зокрема у сфері інвестиційної співпраці. Польські підприємства активно інвестують в Україну, тоді як українські інвестиції в Польщу залишаються на значно нижчому рівні. Водночас, для багатьох українських компаній Польща стає важливим партнером у розширенні бізнесу на європейський ринок. Польські підприємства інвестують у промисловість, переробну сферу, страхування, фінанси, торгівлю та сільське господарство, що створює нові можливості для розвитку української економіки[76].

З іншого боку, значні бар'єри залишаються у сфері інвестиційної співпраці через проблеми з правовим регулюванням в Україні, включаючи непрозорість умов контрактів, корупцію та нестабільність правової системи. Ці фактори відлякують польських інвесторів і обмежують обсяг інвестицій, які могли б надходити до України. Водночас польські інвестори мають великий потенціал для подальшого розширення своєї присутності в Україні, особливо у секторах енергетики, будівництва та агропромисловості.

Трудова міграція є ще одним важливим аспектом соціально-економічної співпраці між Польщею та Україною. Польща стала однією з основних країн, куди спрямовується потік українських трудових мігрантів. Це не лише позитивно впливає на економіку України завдяки грошовим переказам, але й сприяє розвитку польської економіки, де українські працівники заповнюють дефіцит робочої сили в різних галузях. За останні роки кількість українців, які працюють у Польщі, значно зросла, і цей процес триває.

Загалом, подальший розвиток економічної співпраці між Україною та Польщею залежить від того, наскільки ефективно обидві країни зможуть вирішувати існуючі виклики та адаптувати свою правову базу до сучасних

реалій. Тільки активна співпраця на всіх рівнях – міжурядовому, міжсекторальному та на рівні бізнес-спільнот – дозволить реалізувати весь потенціал стратегічного партнерства між Польщею та Україною[76].

Транспорт і логістична інфраструктура є важливими елементами економічної співпраці між Польщею та Україною. Однак існують певні виклики, які ускладнюють ефективну торгівлю між двома країнами. Однією з найбільших проблем залишається обмежена пропускна здатність на прикордонних пунктах перетину, що суттєво впливає на торгівлю, оскільки автомобільний транспорт є домінуючим видом перевезень між Польщею та Україною. Багато підприємців уже давно вказують на необхідність розширення кількості пропускних пунктів, що дозволить спростити торгівлю і зменшити затори на кордоні.

З огляду на це, сучасний розвиток мультимодальних рішень, таких як комбіновані та інтермодальні перевезення, стає важливим напрямком у транспортній політиці. Ці види транспорту, які використовують залізничні, морські та річкові маршрути, вважаються більш економічно вигідними, екологічними та швидшими порівняно з уніфікованими автомобільними перевезеннями. Європейська Комісія та Європейський парламент активно підтримують розвиток мультимодального транспорту, що закладено в їхній стратегії, відомій як «Біла книга – Транспорт». Згідно з цією стратегією, протягом наступних десяти років щонайменше 30% вантажоперевезень на відстань понад 30 км повинні перейти з автомобільного на інші види транспорту, такі як залізниця або морський транспорт. До 2050 року ця цифра має збільшитися до 50%[76].

Європейський план розвитку транспорту також передбачає створення мультимодальної транспортної мережі TEN-T, яка до 2030 року повинна охопити всі країни Європейського Союзу. У контексті цього плану особливу увагу приділяють оптимізації транспортних ланцюгів у прикордонних регіонах Польщі, зокрема на сході країни, де розташовані воєводства, що межують з Україною. Розбудова і модернізація мультимодальних рішень на

польсько-українському кордоні дозволить збільшити пропускну здатність прикордонних пунктів, зменшити транспортні витрати і скоротити час на транзит вантажів.

Одним з перспективних рішень є запровадження інтермодальних технологій, таких як piggy-back, які дозволяють перевозити автопоїзди на спеціальних залізничних платформах. Це зменшує навантаження на дороги та пришвидшує транспортний процес. Іншою інновацією, яку просуває Європейська Комісія, є використання електронних перевізних документів та технології відстеження вантажів, що дозволяє забезпечити більшу прозорість і контроль за транспортуванням товарів через кордон.

Президент України Володимир Зеленський ініціював масштабний проєкт «Велике будівництво», який передбачає модернізацію та будівництво нових доріг та транспортної інфраструктури. Польські компанії висловлюють зацікавленість в участі в цих проєктах, особливо у сфері будівництва транспортних коридорів, що можуть покращити економічну співпрацю між двома країнами. Під час зустрічі президентів Польщі та України в 2020 році було підписано меморандум між адміністрацією морських портів України та портом Гданськ, що свідчить про готовність до розвитку сучасної транспортної інфраструктури[76].

Щодо пропозицій вирішення проблем у цій сфері, зокрема пропускну здатності кордонів, є потреба в активній роботі на державному та міждержавному рівнях. Транзитні перевезення можуть бути оформлені вже на території України або в спеціальних терміналах на польському боці кордону, що дозволить значно пришвидшити процес перетину кордону і зменшити навантаження на пункти пропуску. Досвід таких країн, як Швейцарія, Австрія та Німеччина, показує, що такі рішення є ефективними для управління транзитним транспортом.

Та кож в а р т о з в е р н у т и у в а г у н а м о ж л и в о с т і р о з в и т к у перевантажувальних терміналів уздовж польсько-українського кордону. Вони можуть стати важливими центрами в рамках проєкту «Новий шовковий

шлях», залучивши обидві країни до глобальної транспортної мережі. Зокрема, створення таких терміналів на території України дозволить їй стати важливим вузлом у перевезенні товарів з Китаю до Європи[76].

Україна також має шанс стати важливим логістичним вузлом у рамках Транскаспійського транспортного коридору, який пов'язує Китай, Казахстан, Азербайджан, Грузію та країни Європейського Союзу. В цьому контексті розвиток контейнерних терміналів у прикордонних регіонах може стати вирішальним фактором для збільшення обсягів вантажоперевезень між Європою та Азією.

Економічна співпраця в транспортній сфері між Польщею та Україною має велике значення не лише для обох країн, але й для розвитку всієї Центрально-Східної Європи. Україна є природним елементом інтеграції регіону, особливо в рамках Ініціативи трьох морів. Розвиток торгових маршрутів та транспортної інфраструктури сприятиме економічному зростанню в умовах реорганізації ланцюгів постачання, що стало особливо актуальним у зв'язку з пандемією COVID-19. Регулярні міжурядові зустрічі та координація проектів на обох боках кордону мають сприяти подальшому розвитку інфраструктурних проектів.

Таким чином, транспортна інфраструктура є ключовим аспектом для розвитку економічної співпраці між Польщею та Україною, і її модернізація здатна не лише покращити торгові відносини, але й забезпечити стабільне економічне зростання в регіоні.

Співпраця між громадами Польщі та України сприяє подоланню бар'єрів, що виникають через кордон, і відкриває можливості для тісніших економічних та соціальних контактів. Масштабна міграція українців до Польщі привела до того, що у багатьох поляків є українські знайомі, колеги або сусіди, що покращує взаєморозуміння між народами. Спільні економічні проекти та участь польських компаній в Україні, а українських — у Польщі, також змінюють ставлення один до одного. Зокрема, завдяки партнерству органів місцевого самоврядування, польські та українські громади мають

змогу краще пізнавати культуру й традиції одна одної. Як приклад можна навести міста Явір та Бердичів, де щороку відбуваються обміни культурними заходами, що демонструють багатство культурної спадщини обох країн.

Співпраця між містами не обмежується лише культурними обмінами, а також має соціальну складову. Наприклад, гміна Болеславець регулярно організовує збір допомоги для учнів із Збаража під назвою «Пакунок від святого Миколая». Такі ініціативи підтримують тісніші зв'язки між громадами та сприяють зміцненню міжкультурного діалогу. Окрім цього, активна участь у таких проєктах, як транскордонні маршрути, які пов'язують польські та українські міста, відзначені історією нафтового промислу, надає додатковий імпульс для розширення співпраці на місцевому рівні[76].

Проте історичні конфлікти та певні націоналістичні символи все ще можуть впливати на відносини між громадами. Одним із прикладів цього є призупинення співпраці між польським містом Замость і українським Тернополем через рішення Тернопільської міської ради назвати місцевий стадіон іменем Романа Шухевича. Такі ситуації нагадують про те, що історичні питання все ще можуть створювати перешкоди на шляху до співпраці, особливо коли вони стосуються болісних моментів спільної історії.

Важливо зазначити, що польські підприємці часто відзначають ефективність ведення бізнесу через міжособистісні контакти в Україні, тоді як співпраця з державною адміністрацією є складнішою. І хоча присутність польських компаній в Україні може створювати нові робочі місця, позитивний економічний вплив на регіон відчувається не завжди. Взаємодія в бізнесі часто має локальний характер і не завжди відображає значущість такого партнерства для ширшої економіки.

Співпраця між підприємцями двох країн ще не отримала достатньої популяризації на державному рівні, хоча саме вона може бути важливим елементом зміцнення економічних зв'язків між Польщею та Україною. З іншого боку, польські місцеві органи влади дедалі частіше усвідомлюють переваги міжнародної співпраці, яка стимулює розвиток місцевих та

регіональних продуктів, налагоджує бізнес-зв'язки і сприяє розвитку підприємництва. Для цього польські підприємці можуть скористатися послугами торговельних бюро Польщі в Україні, а також підтримкою з боку професійних асоціацій[76].

Одним із перспективних напрямів розвитку співпраці може стати створення платформи, яка б надавала інформацію не лише про культурні або освітні проекти, а й про економічні інвестиції та бізнес-ініціативи. Це дозволило б покращити розуміння впливу співпраці на місцеві громади і забезпечити зворотній зв'язок між сторонами[76].

Також можна було б створити спільний польсько-український фонд, що підтримував би двосторонні економічні інтереси шляхом організації спільних заходів, виставок і форумів. Такий фонд міг би стати платформою для більш тісної співпраці не тільки між Польщею та Україною, а й іншими країнами Центральної і Східної Європи. Варто також розробити конкурс або проект, який став би символом економічної дипломатії між двома країнами та зміг би консолідувати бізнес-спільноти обох держав.

Ще одним важливим напрямом є розвиток контактів у рамках польсько-українського публічно-приватного партнерства, яке могло б стати ефективним інструментом для розвитку громадянського суспільства обох країн.

Висновок. Спільні проекти в економічній та інфраструктурній сферах між Польщею та Україною є ключовим елементом стратегічного партнерства між двома країнами. Вони не тільки сприяють економічному зростанню обох держав, але й зміцнюють політичні та соціальні зв'язки, забезпечують стабільність у регіоні та відкривають нові можливості для співпраці в рамках європейської інтеграції України.

Економічна співпраця між Польщею та Україною розвивалася протягом десятиліть, починаючи з моменту здобуття Україною незалежності. Важливу роль у цьому процесі відіграють двосторонні угоди та ініціативи, які сприяють лібералізації торгівлі, залученню інвестицій та розвитку

інфраструктури. Угоди про вільну торгівлю між Україною та Європейським Союзом, у рамках яких діє Польща, стали вирішальним чинником у розширенні торгових можливостей для українських підприємств, що дозволило Україні інтегруватися в європейський ринок.

Проте не менш важливими є інфраструктурні проекти, що сприяють розвитку транспортних зв'язків і логістичних можливостей між країнами. Обмежена пропускна здатність на кордоні, недостатньо розвинені транспортні шляхи та складнощі з митним оформленням залишаються викликами для обох країн. Для їх подолання обидві держави реалізують низку спільних проектів, спрямованих на покращення транспортної інфраструктури, зокрема мультимодальних рішень, які забезпечують перевезення вантажів залізницею, автомобільним, річковим та морським транспортом. Важливим елементом такої співпраці є інтеграція транспортних мереж у рамках Європейського Союзу, зокрема через розвиток проекту TEN-T, що має на меті створення єдиної транспортної системи в ЄС до 2030 року[76].

Польща також є важливим інвестором в українську економіку, особливо в такі галузі, як промисловість, сільське господарство, енергетика та фінансовий сектор. Польські підприємства активно інвестують в інфраструктурні проекти, будівництво доріг і розвиток промислових зон в Україні. У свою чергу, українські компанії використовують Польщу як «вікно» для виходу на європейські ринки, що дозволяє диверсифікувати бізнес-моделі та підвищити конкурентоспроможність на міжнародній арені.

Одним із найперспективніших напрямків співпраці є проекти в енергетичній сфері. Спільні інвестиції в розвиток газових інтерконекторів та електроенергетичної інфраструктури дозволяють забезпечити енергетичну безпеку як України, так і Польщі. Будівництво польсько-українського газового інтерконектора, а також розширення нафтопроводу Одеса-Броди до Польщі є прикладами масштабних проектів, що мають важливе стратегічне значення для енергетичної незалежності регіону. Крім того, розвиток зеленої

енергетики та співпраця у сфері відновлювальних джерел енергії відкривають нові можливості для інноваційного розвитку обох країн.

Важливим аспектом спільних проєктів є також участь України у глобальних ініціативах, таких як Новий шовковий шлях, який з'єднує Китай та Європу через Центральну Азію, Кавказ і Україну. У цьому контексті Україна може стати ключовим транзитним вузлом, забезпечуючи перевезення товарів через свою територію. Польща та Україна можуть розвивати спільні логістичні термінали та інфраструктурні об'єкти, що сприятимуть збільшенню обсягів транзиту та зміцненню економічних зв'язків[76].

Трудова міграція є ще однією важливою складовою співпраці між двома країнами. Мільйони українців працюють у Польщі, що приносить користь як польській економіці, так і українській через грошові перекази. Українські мігранти заповнюють прогалини на польському ринку праці, особливо в секторах, що потребують додаткових робочих рук. Однак для подальшого розвитку співпраці необхідно вдосконалити правове регулювання трудових відносин, захист трудових прав мігрантів та усунути бюрократичні бар'єри, що ускладнюють доступ до ринку праці в обох країнах[76].

У підсумку, спільні економічні та інфраструктурні проєкти між Польщею та Україною є невід'ємною частиною стратегічного партнерства між цими країнами. Вони сприяють створенню нових можливостей для економічного зростання, підвищують конкурентоспроможність регіону та забезпечують стабільність і безпеку в Центральній Європі. Для максимального використання потенціалу цих проєктів необхідно продовжувати роботу над усуненням існуючих бар'єрів, вдосконалювати правову базу співпраці та забезпечувати регулярний діалог на всіх рівнях влади.

Історичний контекст українсько-польських відносин є одним із ключових факторів, що визначають сучасну політичну та економічну взаємодію між двома країнами. Багатовікова історія співіснування на одній території, супроводжувана конфліктами та культурними впливами, створила

складний, проте важливий фундамент для сучасних відносин. Польща та Україна неодноразово виступали союзниками в боротьбі за регіональну безпеку, і ця співпраця знайшла своє відображення в їхній взаємодії у рамках таких міжнародних організацій, як ООН, НАТО та ЄС. Після здобуття Україною незалежності в 1991 році, Польща першою визнала суверенітет своєї східної сусідки, що стало символом підтримки та солідарності. Усі ці роки польська сторона активно сприяла євроінтеграційним прагненням України, зокрема в питаннях забезпечення її територіальної цілісності та суверенітету. У сучасному контексті, особливо після початку російської агресії у 2014 році, українсько-польські відносини ще більше зміцнилися завдяки тісній співпраці в оборонній, економічній та гуманітарній сферах. Польща відіграла одну з ключових ролей у захисті міжнародних прав України та стала її основним союзником у боротьбі за суверенітет. Попри складну історичну спадщину, яка продовжує впливати на політичні рішення в обох країнах, стереотипи та історичні конфлікти поступово долаються.

Висновок до III розділу:

Нами було розглянуто перспективи розвитку українсько-польських відносин, які отримали новий імпульс під впливом сучасних викликів. Польща підтвердила себе не просто як близький сусід, а як надійний стратегічний союзник України, надаючи вагому підтримку у військовій, гуманітарній та економічній сферах. Спільні зусилля обох держав спрямовані на посилення регіональної стабільності, захист демократичних цінностей та сприяння європейській і євроатлантичній інтеграції України.

Гуманітарна підтримка, яку Польща надала, прийнявши мільйони українських біженців, стала одним із найважливіших аспектів цієї допомоги. Не менш значущою є військова допомога, що сприяла зміцненню обороноздатності України. Крім того, обидві країни реалізують нові економічні проекти та поглиблюють співпрацю в сфері безпеки, що робить їх партнерство важливим чинником для регіональної безпеки.

Таким чином, українсько-польські відносини поступово переростають рівень добросусідських, трансформуючись у повноцінне стратегічне партнерство, яке ґрунтується на глибоких історичних зв'язках, спільних цінностях та прагненні до демократичного поступу. Це партнерство, загартоване сучасними викликами, має всі передумови для подальшого зміцнення й слугує прикладом необхідної солідарності для побудови стабільного й безпечного майбутнього.

Висновки

Історична пам'ять відіграє одну з ключових ролей у формуванні сучасних українсько-польських відносин, адже вона часто стає підґрунтям як співпраці, так і конфліктів. Одним із найчутливіших історичних питань залишається Волинська трагедія 1943 року, яка залишає значний відбиток в обох національних наративах. Це подія, що продовжує викликати глибокі емоції та вимагає особливої уваги з боку політиків і суспільства. Тож не випадково, обидві країни намагаються знайти спільні рішення для подолання цього важкого історичного тягаря. У 2016 році рішення польського Сейму щодо Волинської трагедії спричинило загострення політичних стосунків між країнами, але водночас стимулювало нові зусилля у пошуках шляхів до порозуміння. І це зрозуміло, політизація історичних подій і їх використання у політичній риториці стають суттєвою перешкодою для конструктивного діалогу. Проте обидві країни розуміють важливість відкритого діалогу та пошуку компромісів для подолання історичних травм. Спільна робота над вирішенням минулих конфліктів є необхідною передумовою для розвитку співпраці в майбутньому, особливо в економічній та політичній сферах. Безумовно, позитивним кроком з боку української сторони є рішення українського уряду про початок спільної роботи по проведенню ексгумаційних робіт на місцях поховання жертв Волинської трагедії. У цьому контексті історична пам'ять може стати інструментом примирення та злагоди, якщо до неї підходити з повагою та об'єктивністю.

До 2014 року українсько-польські відносини характеризувалися стабільністю та прагматизмом, розвиваючись на основі політичних і правових механізмів. Після визнання Польщею незалежності України вона активно сприяла розвитку демократичних інституцій у своїй східній сусідки та підтримувала її інтеграцію в європейські структури. Багатосторонні угоди та двосторонні декларації створювали надійні основи для економічної, політичної та оборонної співпраці. Зокрема, Польща стала одним із найбільших торговельних партнерів України, активно залучаючи інвестиції

та сприяючи економічній трансформації. Однак в історичному вимірі не все було так гладко — історична пам'ять, зокрема питання Волинської трагедії, іноді загострювали відносини. Однак загалом вектор співпраці залишався спрямованим на підтримку європейської інтеграції України, зміцнення демократії та безпеки в регіоні. Польща також доклала значних зусиль до впровадження європейських стандартів у сферах верховенства права та захисту прав людини.

Після анексії Росією Криму та початку агресії на сході України у 2014 році Польща стала ключовим партнером України в міжнародній політиці, підтримуючи її на усіх рівнях. Відразу після анексії Польща виступила з рішучою підтримкою України, засудивши дії Росії та ініціюючи запровадження санкцій проти неї. Польська влада активно підтримувала українські позиції в міжнародних організаціях, таких як ООН, ЄС та НАТО. На додачу до політичної підтримки, Польща надала Україні значну військову та гуманітарну допомогу, включаючи постачання зброї, військової техніки та підготовку українських військовослужбовців. Ця підтримка стала вирішальною для зміцнення обороноздатності України у боротьбі з російською агресією. Польща продовжує залишатися одним з основних союзників України, забезпечуючи юридичне оформлення військового співробітництва через низку угод.

З початком повномасштабного російського вторгнення у 2022 році Польща стала одним із найближчих та найактивніших партнерів України. Вона активно постачала озброєння, надавала гуманітарну допомогу та виступала в якості транзитного коридору для військових і гуманітарних вантажів з усього світу. Мільйони українських біженців знайшли тимчасовий прихисток у Польщі, де їм була надана соціальна, медична та матеріальна допомога. Співпраця між країнами в оборонній сфері досягла нового рівня, зокрема через спільні проекти, такі як Литовсько-польсько-українська бригада. Польща продовжує активно підтримувати Україну на міжнародній

арені, лобіюючи запровадження нових санкцій проти Росії та посилення військової підтримки з боку НАТО.

Гуманітарна співпраця між країнами також виявилася надзвичайно важливою у контексті російської агресії. Польща стала одним із головних постачальників гуманітарної допомоги для України, забезпечуючи матеріальну підтримку, доставку медичних вантажів та забезпечення гуманітарних коридорів. Взаємодія польських організацій із міжнародними інституціями, такими як ООН та Червоний Хрест, дозволила забезпечити ефективне постачання допомоги до регіонів України, що найбільше постраждали від війни.

Енергетична безпека є одним з ключових напрямів співпраці між Україною та Польщею. В умовах російської агресії Польща активно підтримує зусилля України щодо зменшення залежності від російських енергоносіїв і сприяє диверсифікації постачання газу та інших ресурсів з альтернативних джерел. Спільні проекти у сфері енергетичної інфраструктури мають стратегічне значення для обох країн, оскільки дозволяють зміцнити енергетичну незалежність та безпеку не лише України, а й усього регіону.

Правові аспекти надання Польщею військової допомоги Україні базуються на нормах міжнародного права, зокрема на статті 51 Статуту ООН, яка гарантує право держав на колективну оборону. Польща, будучи членом НАТО та ЄС, мала повні юридичні підстави для надання військової техніки та озброєння Україні. Це не лише символізує солідарність між країнами, але й забезпечує реальну підтримку для зміцнення обороноздатності української армії.

Список використаних джерел

1. Гринів О. Добросусідство і порозуміння проти міжнаціонального взаємопоборювання: до питання пол.-укр. стосунків. Львів: Каменяр, 2017. 20 с. (Серія «Акценти»). 500 пр. ISBN 978-966-607-407-2.
2. Головченко В. І., Тамм А. Є. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Центральної та Східної Європи (середина 40-х — середина 90-х рр. XX століття). Харків: ІСМВ «Харківський колегіум», 2001. С. 62-63.
3. Заставний Ф. Д. Цит. тв. С. 62-63.
4. Treaty between the Polish Republic and Ukraine on Good-Neighboring, Friendly Relations, and Cooperation / Lubomyr A. Hajda (Ed.). Cambridge: Harvard University Press, 1998. P. 310.
5. Васильєва-Чекаленко Л. Д. Україна в міжнародних відносинах (1944—1996 рр.). К.: Освіта, 1998. С. 115.
6. Ukraina — Polska: doświadczenia oraz perspektywy strategicznego partnerstwa / [nauk. red. M. Malsky]. Lwyw; Olsztyn: Badikova N. O., 2016. 21 см.
7. Стрільчук Л., Нінічук А. Питання історичної пам'яті у сучасних українсько-польських взаєминах. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія. Чернівці: Чернівецький університет, 2017. № 1. С. 63-68.
8. Стрільчук Л. В., Стрільчук В. В. Інституційні складові українсько-польського гуманітарного співробітництва. Луцьк: Волинські старожитності, 2013. 258 с.
9. Добржанський О. Еволюція суспільно-історичних стереотипів у свідомості українців та поляків на прикладі опіки над місцями національної пам'яті. Україна-Польща: історичне сусідство. Матеріали міжнародної наукової конференції 19–20 травня 2017 р. / Ред. кол.: Ю. А. Зінько, О. А. Мельничук та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. С. 365-370.

10. Грицак Я. Українсько-польські гуманітарні взаємини в 1991–2001 рр. шлях України та Польщі до прощення. Новое время. 29 липня 2016 р. С. 2.
11. Стрільчук Л. Проблеми історичної пам'яті в сучасних українсько-польських відносинах. Україна-Польща: історичне сусідство. Матеріали міжнародної наукової конференції 19–20 травня 2017 р. / Ред. кол.: Ю. А. Зінько, О. А. Мельничук та ін. Вінниця: ТОВ «НіланЛТД», 2017. С. 373-378.
12. Польський фільм «Волинь». URL: http://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/10/161008_wolyn.
13. У Польщі побили студентів з України. URL: <http://ua.korrespondent.net/world/3805255-u-polschi-pobyly-studentiv-z-ukrainy>.
14. Обстріл із гранатомета Консульства Польщі у Луцьку – це провокація «третьої сили» – польська реакція. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28398281.html>.
15. Babakova O. Resetting Polish–Ukrainian relations. URL: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/resetting-polish-ukrainian-relations>.
16. Belavusau U, Wójcik A. Polish memory law: when history becomes a source of mistrust. New Eastern Europe. URL: <http://neweasterneurope.eu/2018/02/19/polish-memory-law-history-becomes-source-mistrust/>.
17. Viatrovych V. Vybachennia za :::?. Ji Magazine. URL: www.ji-magazine.lviv.ua/dyskusija/volyn/zayavaOUN.htm.
18. Berdychowska B. Ukraińcy wobec Wołynia. Zeszyty Historyczne. 146, 65–104. URL: <http://operacji.org/bogumia-berdychowska.html?page=1>.
19. Vozniak T. Mamai chy maibutnie. Ji Magazine. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n28texts/voznyak.htm>.
20. Berdychowska B. Polacy wobec Wołynia. Przegląd Polityczny. 2013. № 121/122. С. 62-77.

21. Hnatiuk O. Nigdy nie będzie wspólnej opowieści Polaków i Ukraińców. Nie tylko na temat Wołynia. 21 May 2016. URL: <http://krytykapolityczna.pl/swiat/tygiel-lwowski-rozmowa-z-ola-hnatiuk>.
22. Hunchak T. Vtrachena mozhlyvist. Polaky ta ukraiintsi pid chas Druhoii svitovoi viiny. May 2003 . URL: <http://incognita.day.kiev.ua/vtrachenamozhliv%D1%96st.html>.
23. Machun S. V. Viatrovych: 'Deiakym polskym politykam pry tamanna vpevnenist u tomu, shcho Ukraina zdatna torhuvaty istoriieiu'. Dzerkalo tyzhnia. 3 November 2017. URL: https://dt.ua/internal/volodimir-v-yatrovichdeyakim-polskim-politikam-pritamanna-vpevnenist-u-tomu-scho-ukrayinazdatna-torguvati-istoriyeyu-259103_.html.
24. Opoka Y. Oznaky henotsydu. Krainii natsionalizm zavzhdy holodnyi. In: Vahtang K. (ed.). Viina dvokh pravd. Poliaky ta ukraiintsi u kryvavomu XX st. Kharkiv: vydavnytstvo VIVAT, 2017. С. 245-248.
25. Rasevych V. Krovni braty. 29 January 2018. URL: zaxid.net/krovni_brati_n1447734.
26. Калакура О. Я. Поляки в етнополітичних процесах на землях України у XX столітті. НАН України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. К.: Знання України, 2007. 507 с.
27. Гай-Нижник П., Потапенко М. Ставлення польського революційного руху в Наддніпрянській Україні до питання самостійності УНР (1917—1918 рр.). Шляхи становлення незалежності Польщі і України: минуле, сучасне, майбутнє. Матеріали V Міжнародної наукової конференції, 15-16 листопада 2008 р. Житомир, 2009. С. 50-68.
28. Красівський О. Я. Галичина у першій чверті XX ст.: Проблеми польсько-українських стосунків. Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. Львів. філ. Л.: 2000. 415 с. Бібліогр.: с. 362-394.
29. Дрозд Р., Гальчак Б. Історія українців у Польщі в 1921—1989 роках. Пер. з пол. І. Мусієнко. 3-тє вид., випр., допов. Харків: Золоті сторінки, 2013. 272 с.

30. Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 4. Предметно-тематична частина: П–Я. Відп. ред. М. М. Варварцев. К.: Ін-т історії України НАН України, 2013. 357 с.
31. Гевко В. Р. Україна і Польща: особливості розвитку двосторонніх відносин (1991—2004 рр.). Чернівці, 2005. С. 11.
32. Riabenko S. 'Druzhe Ruban!' Vykorystannia falsyfikativ u dyskusiakh pro Volyn. In: Vahtang K. (ed.). Viina dvokh pravd. Poliaky ta ukraiintsi u kryvavomu XX st. Kharkiv: vydavnytstvo VIVAT, 2017. С. 105-120.
33. Statement on the situation in Ukraine. Msz.gov.pl. 26 February 2014.
34. Polska Agencja Prasowa. Szef MON i ambasador USA: 12 myśliwców F-16 przyleci do Polski.
35. Polska Agencja Prasowa. Prezydent apeluje o wspólny wysiłek na rzecz modernizacji wojska.
36. Germany's dependence on Russian gas poses risks for Europe – Polish PM. Reuters.
37. Polska Agencja Prasowa. Tusk: Sytuacja nigdy jeszcze nie była tak poważna. To, co się dzieje na Krymie, to tylko etap planów Rosji. Gazeta.pl. 11 March 2014.
38. Oświadczenie MSZ o eskalacji sytuacji na Ukrainie wschodniej. The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland.
39. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки» №408 від 14.04.2021. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-%D0%BF#Text>.
40. Окуньовська Ю. В. Транскордонне співробітництво з Україною в умовах війни. Вісник ДонНУ імені Василя Стуса. Сер.: Політичні науки. 2002. №7. С. 70-74. URL: <https://orcid.org/0000-0001-5769-7345>.
41. Польща призупинила транскордонне співробітництво з Росією та Білоруссю. Portal Polskiego Radia SA. 09.03.2022. URL: <https://bit.ly/3Wl35e6>.

42. Ситуація з біженцями в Україні. Портал оперативних даних. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.
43. Україна і Польща розвиватимуть транскордонні проекти енергетичної інфраструктури. Урядовий портал. 28.11.2022. URL: <https://bit.ly/3ITPsQ1>.
44. Єврокомісія профінансує транскордонні проекти з Україною, перервані війною. Укрінформ. 23.07.2022. URL: <https://bit.ly/3XADmiZ>.
45. Єврокомісія виділила понад пів мільярда євро на розвиток транскордонних зв'язків. Укрінформ. 03.12.2022. URL: <https://bit.ly/3kpoHsr>.
46. Erlanger S. Ukraine war accelerates shift of power in Europe to the east. The New York Times. 26 January 2023. URL: <https://www.nytimes.com/2023/01/26/world/europe/eu-nato-powerukraine-war.html>.
47. Duszczak M., Kaczmarczyk P. The war in Ukraine and migration to Poland: Outlook and challenges. *Intereconomics*. 2022. Vol. 57. No 3. С. 164-170. <https://doi.org/10.1007/s10272-022-1053-6>.
48. Council of the EU. Council Decision (CFSP) 2022/338 of 28 February 2022 on an assistance measure under the European Peace Facility for the supply to the Ukrainian Armed Forces of military equipment, and platforms, designed to deliver lethal force. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0338>.
49. Byrska O. Civil crisis management in Poland: The first weeks of the relief in Russian War on Ukraine. *Journal of Genocide Research*. 2022. Vol. 1. No 8. <https://doi.org/10.1080/14623528.2022.2079196>.
50. Buras P., Lang K.-O. Partnership for enlargement: A new way to integrate Ukraine and the EU's eastern neighbourhood. *ECFR Policy Briefs*. 2022. No 453. June. URL: <https://ecfr.eu/publication/partnership-for-enlargement-a-new-way-to-integrate-ukraineand-the-eus-eastern-neighbourhood>.
51. Dempsey J. The poison in Polish-German Relations. *Carnegie Europe*. 2022. URL: <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/88507>.

52. Burant S. R. International relations in a regional context: Poland and its eastern Neighbours — Lithuania, Belarus, Ukraine. *Europe-Asia Studies*. 1993. Vol. 45. No 3. C. 395-418.
53. Klymenko L. What Holds Ukraine and Poland Together? On External and Internal Factors of Ukrainian–Polish Relations. *Ukraine on its Way to Europe. Interim Results of the Orange Revolution*. Frankfurt am Main, 2009. C. 253-273.
54. Barburska O. The role of Poland in shaping the EU policy towards Ukraine. *Yearbook of Polish European Studies*. 2006. Vol. 10. C. 27-43.
55. Szeptycki A. Poland versus Russia: competition in Ukraine. *East European Politics and Societies*. 2021. Vol. 35. No 4. C. 1113-1135.
56. Chaban N., Elgström O. Russia's war in Ukraine and transformation of EU public diplomacy: challenges and opportunities. *Journal of European Integration*. 2023. Vol. 45. No 3. C. 521-537.
57. Козловський І. С. Гуманітарна допомога з Польщі для постраждалих від російської агресії в Україні. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2022. 69 с.
58. Люблінський трикутник – новий формат України, Польщі та Литви. Посольство України в Румунії. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/lyublinskij-trikutnik-novij-format-ukrayinipolshchi-ta-litvi>.
59. Мартинів Л. А. Польща як ключовий гуманітарний хаб для України в період російського вторгнення. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022. 112 с.
60. Дмитро Кулеба: Люблінський трикутник — це яскравий приклад нового тренду міжнародної політики. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskij-trikutnik-ce-yaskravijpriklad-novogo-trendu-mizhnarodnoyi-politiki>.
61. Моравецький М. Солідарність і амбіція — Польща в Україні. Portal Gov. pl. URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/solidarnisti-ambicij-20200505>.

62. Нагорняк М. М. Гібридна війна Російської Федерації проти України та її наслідки: українсько-польський погляд. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2020. Вип. 1. С. 68-69.
63. Ольшанська О. В., Сидорчук О. Г. Польська гуманітарна підтримка України в контексті протидії російській агресії. К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. 57 с
64. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Роль Польщі у наданні гуманітарної допомоги внутрішньо переміщеним особам в Україні. К.: Національний університет "Києво-Могилянська академія", 2022. 125 с.
65. Романенко В. Поляки розблокували всі пункти пропуску на кордоні з Україною — ДПСУ. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/04/29/7453439/index.amp>.
66. Antezza A., Frank A., Frank P., Franz L., Rebinskaya E., Trebesch C. Which countries help Ukraine and how? Introducing the Ukraine support tracker. Kiel: Kiel Institute for the World Economy, 2022. URL: <http://hdl.handle.net/10419/253672>.
67. Романюк О. І., Черкаський І. Ю. Польське гуманітарне реагування на кризу в Україні після 24 лютого 2022 року. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 94 с.
68. Смолій В. А. (Ред.) Україна та Польща: гуманітарне партнерство в час війни. К.: НАН України, Інститут історії України, 2022. 216 с.
69. Становлення та розвиток співробітництва України з країнами Вишеградської групи: колективна монографія / за ред. І. І. Іваненка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 252 с.
70. Тодоров І. Українсько-польські відносини в контексті сучасних викликів. Сучасні українсько-польські відносини: погляд експертів: зб. аналітичних матеріалів. Луцьк, 2017. С. 59.

71. Кулчицький С. В., Ящук О. М. Роль Польщі у наданні гуманітарної допомоги українським біженцям під час війни з Росією. К.: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2022. 68 с.
72. Церкевич В. М. (Ред.) Україна і Польща: гуманітарні виклики російсько-української війни. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 312 с.
73. Шелест Г. Ю., Сидоренко С. В. Гуманітарна дипломатія Польщі в Україні під час російського вторгнення. Київ: Центр Розумкова, 2022. 41 с.
74. Шибалов Є. В. Гуманітарна допомога Польщі Україні в умовах російської агресії: виклики та досягнення. Київ: Дипломатична академія України при МЗС, 2022. 87 с.
75. Петрась М., Балюк В., Перепелиця Г., Даниленко С. Стан та перспективи стратегічного партнерства Польщі та України. Люблін-Київ: Департамент поліграфії Вид-ва Сейму РП, 2022.

SUMMARY

This study is a master's thesis written and presented for defense at the Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Relevance of the research. In today's dynamic geopolitical landscape, the development of Ukrainian-Polish relations has become a significant factor in the context of Russia's aggression against Ukraine. The significance of this study lies in its multifaceted nature: given the historical ties and strategic partnership between Ukraine and Poland, the research explores how bilateral relations are transforming under the pressure of regional and global security challenges. Additionally, the international legal aspects of these relations hold critical importance for understanding the mechanisms of cooperation in the face of war.

The purpose of the master's thesis is a deep and systematic analysis of the development of Ukrainian-Polish relations during Russia's aggression against Ukraine, with a specific focus on the international legal aspects of their cooperation.

Based on the set goal, the tasks of the scientific work are:

- To reveal the methodological foundations of the research;
- Analyze the sources used in the research process;
- Examine the historical background of Ukrainian-Polish relations and their evolution;
- Analyze Poland's political, military, and humanitarian support for Ukraine during Russia's aggression;
- Investigate the international legal basis of Ukrainian-Polish cooperation in the context of the war;
- Assess the role of Poland in international organizations such as the EU, NATO, and the UN in support of Ukraine;
- Explore the prospects for further development of bilateral relations within the framework of European integration and regional security.

The object of the study is the development of Ukrainian-Polish relations in the context of international security, with an emphasis on the international legal

framework that facilitates bilateral cooperation and its impact on regional and global stability.

The subject of the study is the peculiarities of the development of Ukrainian-Polish relations in the context of Russia's aggression against Ukraine, with a specific focus on the international legal aspect of this cooperation.

The chronological boundaries of the study cover the period from the early stages of Ukrainian independence in 1991 to the present day (1991–2024).

Research methods: system analysis; historical and doctrinal-legal approaches; content analysis; comparison method; analysis of scientific research; observation method; analysis and synthesis; and the analytical method. The combination of these methods provides a comprehensive approach to studying the transformation of Ukrainian-Polish relations during Russia's aggression, highlighting the international legal framework and mechanisms of cooperation. This methodological toolkit ensures a detailed and nuanced understanding of the topic.

The structure of the master's qualification work is determined by the goal and set tasks. The work consists of annotations in Ukrainian and English, table of contents, introduction, three sections that are divided into subsections, conclusions, a list of used sources, which includes 102 names, appendices, and annotations. The total volume of work is 127 pages.

In the course of the research, the author reached the following conclusions, which are submitted to the defense:

1. The first section of the work examined in detail the research methodology and conducted an analysis of the source base. The selected research methods provided the necessary tools to clarify all the factors that influenced the development of Ukrainian-Polish relations in the context of Russia's aggression against Ukraine. This allowed for a structured and comprehensive study of the topic. Additionally, the works of researchers and scholars relevant to the study were thoroughly analyzed. Ukrainian and foreign media sources, reports from international organizations, bilateral agreements, and academic publications were

reviewed. The analysis concluded that the available body of research is extensive and provides a solid foundation for understanding the dynamics of Ukrainian-Polish relations, particularly in terms of their evolution under the pressure of geopolitical challenges and international legal frameworks.

2. Analyzing the historical background of Ukrainian-Polish relations revealed the complex trajectory of cooperation between the two nations. Historically, relations were shaped by periods of conflict and collaboration, influenced by the geopolitical positioning of both countries. However, the collapse of the Soviet Union and Ukraine's independence in 1991 marked a significant turning point. Poland became one of the first nations to recognize Ukraine's independence, setting the stage for strong political and economic ties. The analysis highlighted Poland's active role in supporting Ukraine's sovereignty and territorial integrity during Russia's aggression, reflecting a deepening partnership based on mutual interests in regional stability and security.

3. The study examined Poland's multifaceted support for Ukraine during Russia's full-scale invasion in 2022. Poland's actions included military aid, political lobbying within the European Union and NATO, and extensive humanitarian assistance. The research emphasized the critical role of Poland in shaping the international response to the war, including its active participation in imposing sanctions on Russia and advocating for Ukraine's European integration. Poland's leadership in mobilizing international coalitions for Ukraine underscores its commitment to maintaining regional security.

4. In terms of the international legal framework, the study analyzed agreements and treaties that define Ukrainian-Polish cooperation. This includes bilateral treaties on strategic partnership, agreements on defense collaboration, and multilateral mechanisms within the EU and NATO frameworks. These legal instruments provide the foundation for coordinated efforts in areas such as military training, energy security, and humanitarian aid. The analysis concluded that these agreements are instrumental in formalizing and strengthening the partnership

between the two countries, particularly during periods of heightened regional instability.

5. The research also highlighted Poland's role in international organizations, such as the EU and NATO, in advocating for Ukraine's interests. Poland has been a consistent voice for Ukraine's integration into Euro-Atlantic structures, emphasizing the importance of security guarantees and alignment with Western standards. The study revealed that Poland's proactive diplomacy has been pivotal in maintaining global attention on the war and ensuring continued support for Ukraine.

6. The final conclusions addressed the future prospects of Ukrainian-Polish relations. The research identified potential challenges, including historical tensions and differing domestic political priorities, but emphasized the shared commitment to regional stability and European integration as unifying factors. The study concluded that the ongoing war has significantly deepened Ukrainian-Polish relations, transforming them into a strategic partnership that is likely to shape the regional order in the years to come.

This research illustrates the critical role of Ukrainian-Polish relations in the broader context of European security and international law, offering valuable insights into the mechanisms of bilateral cooperation under the pressure of external aggression.